

V I Lenin

Andra internationalens sammanbrott

Med internationalens sammanbrott menar man ibland helt enkelt sakens formella sida, avbrytandet av den internationella förbindelsen mellan de socialistiska partierna i de krigförande länderna, omöjligheten att sammankalla vare sig en internationell konferens eller Internationella socialistiska byrån osv. Denna ståndpunkt intar vissa socialister i de neutrala, små länderna och förmodligen rentav majoriteten inom de officiella partierna i dessa länder samt opportunisterna och deras försvarare. I den ryska pressen har hr VI Kosovskij med en öppen hjärtighet, som är värd den största erkännelse, försvarat denna ståndpunkt i nr 8 av Bunds Informationsnytt Listok¹, vars redaktion inte med ett enda ord har gett tillkänna, att den är oense med författaren. Man får hoppas, att hr Kosovskijs försvar av nationalismen, som gick så långt, att han urskuldade de tyska socialdemokraterna, som röstade för krigskrediterna, skall hjälpa många arbetare att definitivt inse Bunds borgerliga nationalistiska karaktär.

För de medvetna arbetarna är socialismen en seriös övertygelse och inte en bekväm täckmantel för källborgerligt försonliga och nationalistiskt oppositionella strävanden. Med internationalens sammanbrott menar de det himmelsskriande förräderi, som flertalet av de officiella socialdemokratiska partierna begått mot sin övertygelse, mot de högtidliga förklaringarna i talen på de internationella kongresserna i Stuttgart och Basel, i de på dessa kongresser antagna resolutionerna osv. Undgå att se detta förräderi kan bara de, som inte vill se det, som inte gagnas av att göra det. Formulerar vi saken vetenskapligt, dvs med beaktande av förhållandet mellan klasserna i det moderna samhället, måste vi säga, att de flesta socialdemokratiska partierna och i spetsen för dem främst Andra internationalens största och mest inflytelserika parti, det tyska, har ställt sig på sin generalstabs, sin regerings och sin bourgeois sida mot proletariatet. Detta är en händelse av världshistorisk betydelse, och man måste analysera den så allsidigt som möjligt. Det är för länge sedan erkänt, att kriget, trots alla fador och olyckor de medför, även gör mer eller mindre stor nytta genom att obarmhärtigt blotta, avslöja och förstöra mycket som är ruttet, utlevat och dött i de mänskliga institutionerna. Även det europeiska kriget 1914-15 har börjat bringa mänskligheten en obestridlig nytta genom att visa den framskridna klassen i de civiliserade länderna, att en avskrämd varböld mognat i dess partier och att det från visst håll sprider sig en outhärdlig liklukt.

/

Är det ett faktum, att de viktigaste socialistiska partierna i Europa har förrätt hela sin övertygelse och alla sina uppgifter? Tala om detta vill självfallet varken förrädarna själva eller de personer, som bestämt vet – eller dunkelt anar – att de måste stå på vänskaplig och fredlig fot med dem. Men hur obehagligt det än är för Andra internationalens olika ”auktoriteter” eller för deras fraktionsvänner bland socialdemokraterna i Ryssland, måste vi se på sakerna som de är, nämna dem vid deras rätta namn och säga arbetarna sanningen.

Finns det faktiska uppgifter om hur de socialistiska partierna såg på sina uppgifter och sin taktik före det nuvarande kriget och med detta krig i sikte? Det finns det obestridligen. Det är resolutionen från den internationella socialistkongressen i Basel 1912, vilken vi återger här tillsammans med resolutionen från den tyska socialdemokraternas partikongress i Chemnitz samma år som en påminnelse om socialismens ”glömda ord”. Denna resolution, som sammanfattar alla länders väldiga propaganda- och agitationslitteratur mot kriget, är den mest exakta och fullständiga, den mest högtidliga och uttryckliga framställningen av de socialistiska åsikterna om kriget och om taktiken gentemot kriget. Man kan inte annat än som

¹ Informationsblad – Red

förräderi beteckna det faktum, att inte en enda av auktoriteterna inom gårdagens international och dagens socialchauvinism, vare sig Hyndman eller Guesde, vare sig Kautsky eller Plechanov, vågar påminna sina läsare om denna resolution, utan antingen helt förtiger den eller (som Kautsky) bara citerar mindre viktiga ställen och förbigår allt det väsentliga. Det är ett av de mest påtagliga utslagen av internationalens sammanbrott, att man antagit de mest ”radikala”, ultrarevolutionära resolutioner, som man på det mest skamlösa sätt glömmer eller förnekar, och samtidigt är detta också ett av de mest påtagliga bevisen för, att de enda som nu kan tro, att man kan ”rätta” socialismen och ”räta ut dess linje” enbart med hjälp av resolutioner, är personer, vilkas exempellösa naivitet gränsar till en listig önskan att föreviga det gamla hyckleriet.

Man kan säga att Hyndman ännu igår, när han före kriget slog om till försvar för imperialismen, betraktades som en sinnesrubbad tok av alla ”respektabla” socialister, och ingen talade om honom annat än i föraktlig ton. Men nu har de mest kända socialdemokratiska ledarna i alla länder helt sjunkit ned till Hyndmans uppfattning och skiljer sig åt bara genom nyanser och temperament. Och vi är absolut oförmögna att hitta ett någorlunda parlamentariskt uttryck för att värdesätta och karakterisera civilkuraget hos sådana personer, som t ex skribenterna i Nasje Slovo, när de skriver om ”herr” Hyndman i föraktlig ton, men talar – eller tiger – om ”kamrat” Kautsky med en min av högaktning (eller inställsamhet?). Kan en sådan inställning förenas med aktning för socialismen och för den egna övertygelsen överhuvudtaget? Om man är övertygad om att Hyndmans chauvinism är falsk och fördärlig, bör man inte då rikta kritiken och angreppen mot den *mer inflytelserike* och farlige förfaktaren av dylika åsikter, nämligen mot Kautsky?

På sistone har väl Guesdes åsikter blivit utförligast uttryckta av guesdisten Charles Dumas i hans lilla broschyr *Freden* som vi önskar. Denne ”Jules Guesdes kanslichef”, såsom han tecknar sig på broschyrens titelblad, ”citerar” givetvis tidigare uttalanden i patriotisk anda av socialister (såsom också den tyske socialchauvinisten David i sin senaste broschyr om fosterlandsförsvaret citerar dylika uttalanden), men Baselmanifestet citerar han inte! Även Plechanov förtiger detta manifest, medan han med ovanligt självbelåten min serverar chauvinistiska plattheter. Kautsky gör som Plechanov: när han citerar Baselmanifestet *utelämnar* han alla revolutionära ställen i det (dvs hela dess väsentliga innehåll!) – troligen under förevändningen av censurförbud ... Polisen och militärmyndigheterna har med sina censurförbud mot allt tal om klasskamp och om revolution gett förrädarna mot socialismen en ”kärkommen” hjälp!

Men kanske Baselmanifestet är något slags intetsägande upprop, i vilket det inte finns något exakt innehåll, vare sig historiskt eller taktiskt, som ovillkorligen hänför sig till det nuvarande konkreta kriget?

Det är precis tvärtom. I Baselresolutionen finns det mindre av tom deklARATION och mer av konkret innehåll än i andra resolutioner. Baselresolutionen talar just om samma krig, som sedan också bröt ut, just om samma *imperialistiska* konflikter, vilka urladdade sig åren 1914-15. Konflikterna mellan Österrike och Serbien om Balkan, mellan Österrike och Italien om Albanien osv, mellan Storbritannien och Tyskland om marknaderna och kolonierna i allmänhet, mellan Ryssland och Turkiet etc om Armenien och Konstantinopel — det är vad Basel-resolutionen talar om just med det nuvarande kriget i sikte. Just beträffande det nuvarande kriget mellan ”Europas stormakter” säger Baselresolutionen, att detta krig ”*inte kan rättfärdigas med den allra minsta förevändning om att på något sätt ligga i folkets intresse*”!

Och när nu Plechanov och Kautsky – vi tar de två mest typiska och av oss bäst kända auktoritativa socialisterna, av vilka den ene skriver på ryska och den andre översätts till ryska

av likvidatorerna – (med Axelrods hjälp) letar efter alla slags ”folkliga rättfärdiganden” av kriget (eller rättare sagt vulgära, ur den borgerliga boulevardpressen hämtade sådana), när de med lärda miner och ett lager av förfalskade Marxcitat hänvisar till ”exempel”, till krigen 1813 och 1870 (Plechanov) eller krigen 1854–71, 1876–77, 1897 (Kautsky), så kan sannerligen endast personer utan en skymt av socialistisk övertygelse, utan ett spår av socialistiskt samvete ta dylika argument ”på allvar” och *underlåta* att beteckna dem som en exempellös jesuitism, som hyckleri och prostituerad av socialismen! Må den tyska partiledningen (Vorstand) bannlysa Mehrings och Rosa Luxemburgs nya tidskrift (Die Internationale) för dess riktiga bedömning av Kautsky, må Vandervelde, Plechanov, Hyndman & Co med hjälp av ”trippelententens” polis trakassera sina motståndare på samma sätt vårt svar skall bli att helt enkelt trycka av Baselmanifestet, som beslår ledarna med en omsvängning, som det inte finns något annat ord för än förräderi.

Baselresolutionen talar inte om ett nationellt krig, inte om ett folkkrig, som det getts exempel på i Europa och som rentav var typiska för epoken 1789–1871, den talar inte om det revolutionära kriget, som socialdemokraterna aldrig tagit avstånd ifrån, utan om det *nuvarande* kriget, som förs på den ”kapitalistiska imperialismens” och de ”dynastiska intressenas” grundval, på grundvalen av *båda* de krigförande statsgruppernas, såväl den österrikisk-tyska som den brittisk-fransk-ryska gruppens ”erövringspolitik”. Plechanov, Kautsky & Co hedrar direkt arbetarna, när de upprepar den själviska lögn, varmed bourgeoisin i alla länder av alla krafter strävar efter att framställa detta imperialistiska, koloniala plundringskrig som ett folkkrig och ett försvarskrig (för vem det än må vara), och när de söker rättfärdiga det genom att välja ut historiska exempel på icke-imperialistiska krig.

Frågan om det nuvarande krigets imperialistiska, rovlystna och antiproletära karaktär har för länge sedan lämnat det rent teoretiska stadiet. Inte nog med att imperialismen redan i alla sina huvuddrag blivit teoretiskt bedömd som den döende, ålderdomssvaga, ruttna bourgeoisins kamp om världens uppdelning och de ”små” nationernas förslavning. Inte nog med att dessa slutsatser upprepats tusentals gånger i hela den ofantliga socialistiska pressen i *alla* länder. Inte nog med att t ex en representant för en med oss ”allierad” nation, fransmannen Delaisi, i sin broschyr Det kommande kriget (skriven 1911!) populärt klargjorde det nuvarande krigets roffarkaraktär även från den franska bourgeoisins sida. Inte nog härmed. Representanter för alla länders proletära partier uttalade i Basel enhälligt och uttryckligt sin orubbliga övertygelse att ett krig just av imperialistisk karaktär var i antågande och drog *taktiska* slutsatser av detta. Därför måste bli alla hänvisningar till att skillnaden mellan ‘nationell och internationalistisk taktik inte blivit tillräckligt diskuterad (jfr Axelrods senaste intervju i nr 87 och 90 av Nasje Slovo) osv, osv direkt avvisas som sofismer. Det är en sofism, ty det är en sak att företa en allsidig vetenskaplig undersökning av imperialismen; en sådan undersökning har bara påbörjats och den är till sitt väsen oändlig liksom vetenskapen överhuvudtaget är oändlig. En annan sak är grundvalarna för den socialistiska taktiken mot den kapitalistiska imperialismen, vilka framlagts i miljoner exemplar av socialdemokratiska tidningar och i internationalens beslut. De socialistiska partierna är inte diskussionsklubbar, utan det kämpande proletariatets organisationer, och när en rad bataljoner gått över till fiendens sida, måste de betecknas och brännmärkas som förrädare och man får inte låta sig ”fångas” av hycklande tal om att ”inte alla” uppfattar imperialismen ”lika”, att chauvinisten Kautsky och chauvinisten Cunow är i stånd att skriva volymer om att frågan ”inte blivit tillräckligt diskuterad” etc, osv. Kapitalismen kommer *aldrig* att bli *fullständigt* utforskad i *alla* yttringar av dess rovlystnad, i alla de minsta förgreningarna av dess historiska utveckling och dess nationella särdrag; de lärda (och särskilt pedanterna) kommer aldrig att upphöra att tvista om detaljerna. Att ”på grund härav” avstå från den socialistiska kampen mot kapitalismen, från att

gå emot dem som förrått denna kamp, vore löjligt – men vad annat är det som Kautsky, Cunow, Axelrod osv föreslår oss att göra?

Nu, efter krigets utbrott, har ju ingen ens försökt att analysera Baselresolutionen och påvisa att den är oriktig!

//

Men kanske de uppriktiga socialisterna stödde Baselresolutionen därför att de förutsåg, att kriget skulle skapa en revolutionär situation, men att händelserna vederlagt dem och revolutionen visat sig vara omöjlig?

Just med en sådan sofism försöker Cunow (i sin broschyr Partisammanbrott? och i en rad artiklar) rättfärdiga sin övergång till bourgeoisies läger, och dylika ”argument” möter vi antydningssvis hos nästan alla socialchauvinister med Kautsky i spetsen. Förhoppningarna om revolutionen visade sig vara en illusion, och det är inte en marxists sak att försvara illusioner, resonerar Cunow. Denne struveist säger dock inte ett enda ord om att ”illusionen” delades av alla som undertecknade Baselmanifestet, utan söker som en särdeles ädel människa att skjuta skulden på den yttersta vänstern, på sådana som Pannekoek och Radek!

Låt oss i sak granska argumentet, att Baselmanifestets författare uppriktigt förutsatte revolutionens ankomst men att händelserna vederlade dem. Baselmanifestet säger: 1) att kriget kommer ‘att skapa en ekonomisk och politisk kris; 2) att arbetarna kommer att betrakta sitt deltagande i kriget som en förbrytelse, betrakta det som brottsligt att ”skjuta på varandra för kapitalisternas profit, dynastiernas ärelystnad eller uppfyllandet av hemliga diplomatiska överenskommelser”, att krig framkallar ”avsky och förbittring” bland arbetarna; 3) att socialisterna är förpliktade att utnyttja denna kris och detta sinnessillstånd hos arbetarna för att ”väcka folket och påskynda kapitalismens sammanbrott”; 4) att ”regeringarna” – alla utan undantag – inte kan börja krig ”utan risk för sig själva”; 5) att regeringarna ”fruktar den proletära revolutionen”; 6) att regeringarna ”bör minnas” Pariskommunen (dvs inbördeskriget), 1905 års revolution i Ryssland osv. Allt detta är fullständigt klara tankar; de innehåller ingen *garanti* för att revolutionen skall komma; tonvikten har i dem lagts på en precis karakteristik av *fakta* och *tendenser*. Den som med anledning av sådana tankar och resonemang säger, att det väntade revolutionsutbrottet visat sig vara en illusion, ådagalägger inte en marxistisk, utan en struveistisk inställning, en polis- och renegatinställning till revolutionen.

För en marxist är det otvivelaktigt, att en revolution är omöjlig utan en revolutionär situation och att inte varje revolutionär situation leder till revolution. Vilka är, allmänt talat, kännetecknen på en revolutionär situation? Vi misstar oss säkerligen inte, om vi påpekar följande tre huvudkännetecken: 1) De härskande klasserna kan inte upprätthålla sitt välde i oförändrat skick; en eller annan kris i ”överskikten”, kris för den härskande klassens politik, varigenom det bildas en bräsch, där de förtryckta massornas missnöje och förbittring kommer till utbrott. För att revolutionen skall bryta ut räcker det vanligtvis inte med att ”underskikten inte vill” utan det fordras även att ”överskikten inte kan” leva på det gamla sättet. 2) De förtryckta klassernas nöd och olyckor skärps utöver det vanliga. 3) De nämnda orsakerna framkallar en betydande ökning av aktiviteten hos massorna, vilka under en ”fredlig” epok lugnt låter sig plundras, men under stormiga tider drivs till självständig historisk aktion såväl av hela krisläget *som av ”överskikten” själva*.

Utan dessa objektiva förändringar, som inte bara är oberoende av de enskilda gruppernas och partiernas vilja, utan också av de enskilda klassernas vilja, är revolutionen – som allmän regel – omöjlig. Totaliteten av dessa objektiva förändringar kallas just en revolutionär situation. En sådan situation förelåg i Ryssland 1905 och under alla revolutionsepoker i väst; men den

förelåg även i Tyskland på 1860-talet och i Ryssland 1859-61 och 1879-80, även om det inte blev någon revolution i dessa fall. Varför? Därför att det inte uppstår en revolution ur varje revolutionär situation, utan endast ur en sådan situation, där till de ovan uppräknade objektiva förändringarna även kommer en subjektiv förändring, nämligen den revolutionära *klassens* förmåga till revolutionära massaktioner, som är tillräckligt *starka* för att krossa (eller bryta ned) den gamla regeringen som aldrig ”faller”, inte ens under en krisepok, om man inte ”faller” den.

Sådana är de marxistiska åsikterna om revolutionen, som många, många gånger utvecklats och erkänts som obestridda av alla marxister och som för oss ryssar särskilt påtagligt bekräftades genom 1905 års erfarenheter. Vad förutsatte då Baselmanifestet 1912 i detta avseende och vad hände 1914–15?

Det förutsatte en revolutionär situation, vilken kort beskrevs som ”en ekonomisk och politisk kris”. Har den inträtt? Otvivelaktigt ja. Socialchauvinisten Lensch (som försvarar chauvinismen öppnare, uppriktigare och ärligare än hycklarna Cunow, Kautsky, Plechanov & Co) uttryckte sig rentav så här: ”Det är ett slags *revolution* vi upplever” (s 6 i hans broschyr Den tyska socialdemokratin och världskriget, Berlin 1915). En politisk kris existerar: inte en enda av regeringarna hyser tillförsikt om morgondagen, inte en enda är fri från faran för en finanskrasch, hotet att berövas territorier, att fördrivas från sitt land (så som regeringen fördrevs från Belgien). Alla regeringar lever på en vulkan, alla appellerar *själva* till massornas aktivitet och heroism. Hela den politiska regimen i Europa är skakad och säkerligen kommer ingen att förneka, att vi trätt in i en epok av de största politiska konvulsioner (och kommer allt djupare in i den – jag skriver detta samma dag som Italien förklarar krig). När Kautsky två månader efter krigsförklaringen skrev (den 2 oktober 1914 i Die Neue Zeit) att ”aldrig är en regering så stark, aldrig är partierna så svaga som då ett krig bryter ut”, så är detta ett litet prov på Kautskys förfälskning av den historiska vetenskapen till förmån för südekumarna och de övriga opportunisterna. Aldrig har en regering så stort behov av instämmande av de härskande klassernas alla partier och av de förtryckta klassernas ”fredliga” underkastelse under detta herravälde som i krigstid. Detta för det första. Och för det andra: även om regeringen, särskilt i ett land som väntar en snabb seger, ”då ett krig bryter ut” *tycks* allsmäktig, har ingen någonsin eller någonstades i världen knutit förväntningarna om en revolutionär situation uteslutande till det ögonblick, då ett krig ”bryter ut”, än mindre identifierat ”det som tycks” med det *verkliga*.

Alla har vetat, insett och erkänt, att ett europeiskt krig skulle bli svårare än något tidigare krig. Erfarenheterna av kriget bekräftar detta allt mera. Kriget sprider sig. Europas politiska grundvalar skakas alltmera. Massornas lidanden är förfärliga, och regeringarnas, bourgeoisins och opportunisternas ansträngningar att förtiga dessa lidanden slår allt oftare slint. Vissa kapitalistgruppers krigsprofiter är exempellöst, skandalöst höga. Motsättningarna skärps kolossalt. Massornas stumma förbittring, de förtryckta och okunniga skiktens dunkla önskan om en dräglig (”demokratisk”) fred, det begynnande mullret i ”underskikten” – allt detta är förhanden. Men ju längre kriget dras ut och skärps, desto starkare utvecklar regeringarna själva – och måste göra detta – massornas aktivitet genom att uppmana dem till extraordinära kraftansträngningar och självuppoffringar. Erfarenheterna av kriget såväl som erfarenheterna av varje kris i historien, varje stor olycka och varje avgörande vändning i människornas liv, förslöar och bryter ned några, *men upplyser och stålsätter däremot andra*. På det stora hela taget, i hela världens historia, har de senare visat sig vara talrikare och starkare än de förra, med undantag av enskilda fall, då den ena eller andra staten förfallit och gått under.

Ett fredsslut är inte bara ur stånd att ”på en gång” göra slut på alla dessa lidanden och hela denna skärpning av motsättningarna utan kommer tvärtom att i många avseenden göra dessa lidanden ännu kännbarare och särskilt påtagliga för de mest efterblivna befolkningsskikten.

Kort sagt, en revolutionär situation är förhållanden i de flesta av Europas avancerade länder och stormakter. I detta avseende har det som Baselmanifestet förutsåg *helt* slagit in. Att direkt eller indirekt förneka denna sanning eller förtiga den, som Cunow, Plechanov, Kautsky & Co gör, innebär att säga den största osanning, att bedra arbetarklassen och gå bourgeoisin tillhanda. I Sotsial-Demokrat (nr 34, 40, 41) har vi anfört uppgifter, som visar att personer som *fruktar* revolutionen – kristliga källborgarpräster, generalstaber och miljonärstidningar – är nödgade att konstatera tecken på en revolutionär situation i Europa.

Kommer denna situation att vara länge, och i vilken grad kommer den att ytterligare tillspetsas? Kommer den att leda till revolution? Det vet vi inte, och ingen kan veta det. Det kommer endast *erfarenheten* av de revolutionära stämningarnas utveckling och av den avancerade klassens, proletariats, övergång till revolutionära aktioner att visa. Här kan det inte ens bli tal om några som helst ”illusioner” överhuvudtaget eller om att vederlägga dem, ty ingen enda socialist har någonsin eller någonstades åtagit sig att garantera, att just det nuvarande kriget (och inte nästa), att just dagens (och inte morgondagens) revolutionära situation skall ge upphov åt en revolution. Här är det fråga om den för alla socialister mest obestridliga och fundamentala plikten, nämligen plikten att påvisa för massorna att en revolutionär situation föreligger, att klargöra dess djup och räckvidd, att väcka proletariats revolutionära medvetande och revolutionära beslutsamhet, att hjälpa det att övergå till revolutionära aktioner och att för arbete i denna riktning skapa organisationer, som motsvarar den revolutionära situationen.

Inte en enda inflytelserik och ansvarig socialist har någonsin dristat sig betvivla, att just detta är de socialistiska partiernas plikt, och Baselmanifestet, som inte sprider eller ger näring åt de allra minsta ”illusioner”, säger just om denna socialisternas plikt: att väcka och ”ruska upp” folket (och inte söva det med chauvinism såsom Plechanov, Axelrod och Kautsky gör), att ”utnyttja” krisen till att ”påskynda” kapitalismens sammanbrott och låta sig vägledas av kommunens *exempel* och *exemplen* från oktober-december 1905. De nuvarande partierna har inte fullgjort denna plikt, och just häri består deras förräderi, deras politiska död, deras förnekande av sin roll och deras övergång på bourgeoisins sida.

///

Men hur *kunde* det hända att de mest kända representanterna och ledarna för Andra internationalen förrådde socialismen? Denna fråga skall vi ingående uppehålla oss vid längre fram, sedan vi först behandlat försöken att ”teoretiskt” rättfärdiga detta förräderi. Låt oss försöka karakterisera socialchauvinismens viktigaste teorier, vilka kan anses representeras av Plechanov (han upprepar företrädesvis de brittisk-franska chauvinisternas, Hyndmans och hans nya anhängares, argument) och Kautsky (som framför avsevärt mer ”subtila” argument, vilka ser ut att teoretiskt vara ojämförligt mer solida).

Den primitivaste av dessa teorier är väl den om vem som ”startade” kriget. Vi har blivit överfallna, vi försvarar oss. Proletariats intressen kräver, att de som bryter den europeiska freden slås tillbaka. Detta är ett omkväde i alla regeringsförklaringar och deklamationer i all borgerlig och gul press i hela världen. T o m en så utsliten platthet putsar Plechanov upp med det hos denne författare obligatoriska jesuitiska åberopandet av ”dialektiken”: med beaktande av den konkreta situationen måste man framför allt finna ut vem som startade kriget och göra upp räkningen med honom, alla övriga frågor får uppskjutas tills en annan situation inträder (se Plechanovs broschyr Om kriget, Paris 1914, och Axelrods upprepande av dess argument i Golos, nr 86 och 87). Plechanov har slagit rekord i den ädla sporten att låta sofisteri ersätta dialektik. Sofisten tar ett ”argument” ur högen, och redan Hegel sade med rätta att man kan finna ”argument” för absolut allting här i världen. Dialektiken kräver en allsidig undersökning

av den ifrågavarande samhällseliga företeelsen i dess utveckling och att det yttre, det skenbara förs tillbaka på de grundläggande drivkrafterna, på produktivkrafternas utveckling och på klasskampen. Plechanov tar ut ett citat ur den tyska socialdemokratiska pressen: tyskarna erkände själva före kriget att Österrike och Tyskland hade anstiftat det – och därmed basta. Att de ryska socialisterna många gånger avslöjat tsarismens planer på att erövra Galizien, Armenien osv förtiger Plechanov. Hos honom finns inte ens skymten av ett försök att beröra åtminstone de tre senaste årtiondenas ekonomiska och diplomatiska historia. Men denna historia bevisar ovederläggligt att *båda* de nu krigförande maktgruppernas politik rört sig kring en huvudaxel, nämligen att erövra kolonier, plundra främmande länder och tränga undan och ruinera en framgångsrikare konkurrent.²

Tillämpad på krigen är dialektikens grundsats, som Plechanov så skamlöst förvränger till förmån för bourgeoisin, att "*kriget helt enkelt är politikens fortsättning med andra [nämligen vålds-] medel*". Så lyder formuleringen hos Clausewitz³, en av de stora författarna i krigshistoriska frågor, vars idéer befruktades av Hegel. Just en sådan uppfattning hade alltid Marx och Engels, vilka betraktade *varje* krig som en *fortsättning* på den politik, som ifrågavarande, berörda makter – och de *olika klasserna* inom dem – förde vid ifrågavarande tid.

Plechanovs grova chauvinism är baserad på exakt samma teoretiska ståndpunkt som Kautskys mer subtila, försonligt sliskiga chauvinism, när den sistnämnde med följande resonemang sanktionerar att socialisterna i alla länder går över på "sina" kapitalisters sida:

---

² Den brittiske pacifisten Brailsford, som inte har någonting emot att rentav posera som socialist, har skrivit en högst lärorik bok: *Stålets och guldets krig* (London 1914, boken är daterad mars 1914!). Författaren inser helt klart, att de nationella frågorna i allmänhet står i bakgrunden, att de redan är lösta (s 35), att det inte är detta frågan gäller, att det är Bagdadbanan, leveransen av råls till den, gruvorna i Marocko osv, som är "den moderna diplomatins typiska fråga" (s 36). En av de "lärorikaste händelserna i den europeiska diplomatins nyaste historia" anser författaren med rätta vara de franska patrioternas och de brittiska imperialisternas kamp mot Caillaux' försök (åren 1911 och 1913) att få till stånd en försoning med Tyskland genom en överenskommelse om fördelningen av de koloniala inflytelsesfärerna och om de tyska papperens notering på Parisbörsen. Den *brittiska* och den *franska* bourgeoisin *torpederade* en sådan överenskommelse (s 38-40). Imperialismens mål är kapitalexport till svagare länder (s 74). Profiten på sådant kapital utgjorde i Storbritannien 90-100 miljoner pund sterling år 1899 (Giffen), 140 miljoner år 1909 (Paish). Men Lloyd George – tillfogar vi för egen del – har i ett tal för kort tid sedan uppskattat den till 200 miljoner pund sterling, alltså nästan 2 miljarder rubel. – Smutsiga manipulationer och mutor till den turkiska aristokratin, anställningar åt den brittiska aristokratis söner i Indien och Egypten – det är vad saken rör sig om (s 85-87). En högst obetydlig minoritet profiterar på rustningar och krig, men bakom detta fåtal står den samhället och finansmännen, bakom fredsmännen däremot står splittrade befolkningen (s 93). En pacifist, som idag talar om fred och avrustning, visar sig i morgon vara medlem av ett parti, som är fullständigt beroende av krigsleverantörerna (s 161). Om trippelententen visar sig vara den starkaste, kommer den att ta Marocko och dela upp Persien; om trippelalliansen vinner, kommer den att ta Tripolis, sätta sig fast i Bosnien och lägga under sig Turkiet (s 167). London och Paris gav i mars 1906 Ryssland miljarder och hjälpte därigenom tsarismen att slå ned frihetsrörelsen (s 225-228). Storbritannien hjälper nu Ryssland med att kväva Persien (s 229). Ryssland satte igång Balkankriget (s 230). Allt detta är ingenting nytt, inte sant? Är inte allt detta allmänt känt och upprepat tusen gånger i de socialdemokratiska tidningarna i hela världen? Strax före krigsutbrottet ser en brittisk borgare detta klart och tydligt. Men vilket oanständigt struntprat, vilket outhärdligt hyckleri och vilken sliskig lögn blir inte Plechanovs och Potresovs teorier om Tysklands skuld eller Kautskys teorier om "perspektiven" för avrustning och långvarig fred under kapitalismen, när de ställs inför dessa enkla och allmänt kända fakta!

³ Carl von Clausewitz, *Vom Kriege*, Werke, I Bd., S. 28; jfr b III, s 139f: "Visserligen vet man, att kriget bara framkallas genom regeringarnas och folkens politiska umgänge. Men vanligtvis tänker man sig saken så, att detta umgänge upphör med krigets början och att det inträder ett helt annat tillstånd, som endast är underkastat sina egna lagar. Vi däremot hävdar, att kriget inte är någonting annat än en fortsättning på det politiska umgänget med inblandning av andra medel."

Alla har rätt och plikt att försvara sitt fosterland. Den sanna internationalismen består i att tillerkänna alla nationers socialister denna rätt, däribland även dem som för krig mot min nation ... (se Die Neue Zeit, 2 oktober 1914, och andra skrifter av samme författare).

Detta makalösa resonemang är ett så gränslöst banalt hån mot socialismen, att det bästa svaret på det vore att beställa en medalj med bilder av Wilhelm II och Nikolaus II på ena sidan och av Plechanov och Kautsky på den andra. Den sanna internationalismen skall således bestå i att rättfärdiga att franska arbetare i "fosterlandsförsvarets" namn skjuter på tyska och tyska arbetare på franska!

Men ser vi närmare på de teoretiska förutsättningarna för Kautskys resonemang, finner vi just samma uppfattning, som för cirka 80 år sedan förlöjligades av Clausewitz, nämligen att de historiskt skapade politiska relationerna mellan folk och klasser upphör i och med ett krigsutbrott och att då en helt annan situation inträder! Det finns "helt enkelt" angripare och försvarare, "helt enkelt" motvärn mot "fosterlandets fiender"! De imperialistiska stormakternas förtryck av en hel rad nationer, som utgör mer än hälften av jordens befolkning, konkurrensen mellan dessa länders bourgeoisier om bytets delning, kapitalets strävan att splittra och undertrycka arbetarrörelsen – allt detta har med ens försvunnit ur Plechanovs och Kautskys synkrets, ehuru de själva i årtionden före kriget beskrev just denna "politik".

Socialchauvinismens båda hövdingar använder härvid lögnaktiga hänvisningar till Marx och Engels som "trumpf"-argument: Plechanov påminner om Preussens nationella krig 1813 och Tysklands 1870. Kautsky söker med höglärd min bevisa, att Marx avgjorde frågan om vilken sidas (dvs vilken bourgeoisier) seger, som vore att föredra i krigen 1854-55, 1859 och 1870-71, och att marxisterna gjorde på samma sätt i krigen 1876-77 och 1897. I alla tider har det varit alla sofisternas metod att ta exempel som uppenbart hänför sig till principiellt olika fall. De tidigare krigen, som man hänvisar till, var en "fortsättning på den politik", som följdes under bourgeoisins mångåriga nationella rörelser, rörelser som var riktade mot en främmande, utländsk nations förtryck och mot absolutismen (den turkiska och den ryska). På den tiden kunde det inte existera någon annan fråga än frågan om vilken bourgeoisier seger man borde föredra. Genom att *underblåsa* det nationella hatet kunde marxisterna *på förhand mana* folken till krig av denna typ, liksom Marx 1848 och senare uppmanade till krig mot Ryssland, och liksom Engels 1859 underblåste tyskarnas nationella hat mot deras förtryckare, Napoleon III och den ryska tsarismen.⁴

Att jämföra "fortsättningen på den politik", som bestod i kamp mot feodalismen och absolutismen, den för sin frihet kämpande bourgeoisins politik, med "fortsättningen på den politik", som förs av den ålderdomssvaga, *dvs* imperialistiska bourgeoisier, *dvs* en bourgeoisier, som har plundrat hela världen, en reaktionär bourgeoisier, som i förbund med feodalherrarna förtrycker proletariatet – det är detsamma som att jämföra meter med kilo. Det är detsamma som att jämföra sådana "representanter för bourgeoisier" som Robespierre, Garibaldi, Zjeljabov med "bourgeoisiers representanter" Millerand, Salandra och Gutjkov. Man kan inte vara marxist utan att hysa den djupaste aktning för de stora borgerliga revolutionärerna, som hade världshistorisk rätt att tala på sina borgerliga "fosterlands" vägnar, genom vilka tiotals

⁴ För övrigt betecknar hr Gardenin i *Zjizn* det som "revolutionär chauvinism", men dock chauvinism, när Marx 1848 gick in för ett revolutionärt krig mot de folk i Europa, som i praktiken hade visat sig vara kontrarevolutionära, nämligen "slaverna och särskilt ryssarna". En dylik förebråelse mot Marx bevisar bara än en gång, att denne "vänster"-socialistrevolutionär är opportunist (eller – riktigare också – hans fullständiga inkonsekvens). Vi marxister har alltid varit och är fortfarande för ett revolutionärt krig mot kontrarevolutionära folk. Om t ex socialismen segrar i Amerika eller Europa 1920 och – låt oss anta det – Japan och Kina då sätter igång sina bismarckar emot oss, till en början bara på diplomatisk väg, så kommer vi att vara för ett revolutionärt angreppskrig mot dem. Verkar det egendomligt för er, hr Gardenin? Men så är ni också en revolutionär av Ropsjins typ!

miljoner människor i de nya nationerna lyftes upp till en civiliserad tillvaro i kampen mot feodalismen. Och man kan inte vara marxist utan att hysa förakt för sofisteriet hos Plechanov och Kautsky, vilka talar om ”fosterlandsförsvar”, när de tyska imperialisterna kväver Belgien eller när Storbritanniens, Frankrikes, Rysslands och Italiens imperialister ingår avtal om att plundra Österrike och Turkiet.

Det finns ytterligare en ”marxistisk” teori i socialchauvinismen: socialismen är baserad på en snabb utveckling av kapitalismen; mitt lands seger kommer att påskynda kapitalismens utveckling i detta land och följaktligen även socialismens inträde; ett nederlag för mitt land kommer att hämma dess ekonomiska utveckling och följaktligen även socialismens inträde. Denna struveistiska teori lanseras hos oss av Plechanov, hos tyskarna av Lensch o a. Kautsky polemiserar mot denna grovhuggna teori, mot Lensch, som direkt försvarar den, mot Cunow, som förfäktar den i maskerad form, men han polemiserar bara för att uppnå en försoning mellan socialchauvinisterna i alla länder på grundval av en mer subtil, mer jesuitisk, chauvinistisk teori.

Vi behöver inte uppehålla oss länge vid denna grovhuggna teori. Struves Kritiska anmärkningar utkom 1894, och under de senaste tjugo åren har de ryska socialdemokraterna på pricken lärt känna de bildade ryska borgarnas ”maner” att lägga fram sina åsikter och önsknings under täckmantel av en ”marxism”, som är rensad från revolutionär anda. Struveismen är inte bara en rysk utan, som de senaste händelserna särskilt åskådligt visar, en internationell företeelse, som representerar de borgerliga teoretikernas strävan att dräpa marxismen ”med mildhet”, att kväva den i sin famn och genom att skenbart erkänna ”alla” marxismens ”verkligt vetenskapliga” sidor och element med *undantag av* dess ”agitatoriska”, ”demagogiska”, ”blanquistisk-utopiska” sida. Med andra ord: man tar från marxismen allt, som är acceptabelt för den liberala bourgeoisin, inklusive kampen för reformer, klasskampen (utan proletariats diktatur), det ”allmänna” erkännandet av de ”socialistiska idealen” och kapitalismens ersättande med ett ”nytt system”, och kastar ”bara” bort marxismens levande själ, dess revolutionära anda.

Marxismen är teorin om proletariats befrielse. Det är därför förstaeligt, att de medvetna arbetarna måste ägna största uppmärksamhet åt den process, där marxismen ersätts med struveism. Drivkrafterna i denna process är talrika och mångskiftande. Här noterar vi bara de tre viktigaste: 1) Vetenskapens utveckling ger alltmer material, som bevisar att Marx hade rätt. Man måste därför bekämpa honom på ett hycklande sätt, inte uppträda öppet mot grundvalarna för marxismen, utan skenbart erkänna den, urvattna dess innehåll med sofismer och sålunda förvandla marxismen till en för bourgeoisin oskadlig helig ”ikon”. 2) Opportunismens utveckling inom de socialdemokratiska partierna stöder en sådan ”omstöpning” av marxismen och tillrättalägger den för ett rättfärdigande av all slags eftergifter åt opportunismen. 3) Imperialismens period är världens uppdelning mellan de ”stora”, privilegierade nationerna, som förtrycker alla övriga nationer. Smulor av det byte, som dessa privilegier och detta förtryck inbringar, tillfaller otvivelaktigt vissa skikt av småbourgeoisin och aristokratin samt arbetarklassens byråkrati. Dessa skikt, som utgör en ytterst liten minoritet av proletariats och de arbetande massorna, dras till ”struveismen”, emedan den rättfärdigar deras förbund med den ”egna” nationella bourgeoisin mot alla nationers förtryckta massor. Detta skall vi tala ytterligare om längre fram, i samband med frågan om orsakerna till internationalens sammanbrott.

IV

Socialchauvinismens mest subtila teori – den som bäst förstår att ge sig sken av att vara vetenskaplig och internationell – är Kautskys teori om ”ultraimperialismen”. Vi återger här

med upphovsmannens egna ord den tydligaste, exaktaste och senaste framställningen av denna teori:

”Den protektionistiska rörelsens tillbakagång i Storbritannien, tullsänkningen i Amerika, avrustningssträvandena, den snabba minskningen av kapitalexporten från Frankrike och Tyskland under de sista åren före kriget och slutligen den tilltagande internationella sammanflätningen av finanskapitalets olika klickar har föranlett mig att överväga om det inte vore möjligt, att den nuvarande imperialistiska politiken trängs undan av en ny, ultraimperialistisk politik, som i stället för kampen mellan de nationella finanskapitalen sätter en gemensam utsugning av världen genom det internationellt förenade finanskapitalet. En dylik ny fas av kapitalismen är i varje fall tänkbar. Om den också är genomförbar har vi ännu inte tillräckliga förutsättningar att kunna avgöra.” (Die Neue Zeit, nr 5, den 30 april 1915, s 144)

”... Det nuvarande krigets förlopp och utgång kan bli avgörande härför. Det kan fullständigt trampa sönder ultraimperialismens svaga groddar genom att det också i högsta grad stegrar finanskapitalisternas nationella hat, driver kapprustningen vidare och gör ett andra världskrig oundvikligt. Då kommer den prognos, som jag formulerade i min broschyr Vägen till makten att förverkligas i ohygglig omfattning, då kommer klassmotsättningarnas skärpning men också kapitalismens moraliska utdöende [bokstavligen: ”ruining, Abwirtschaftung”, sammanbrott] att snabbt tillta ... [Det bör anmärkas, att Kautsky med detta tillkrånglade ord helt enkelt menar den ”fiendskap”, som ”mellanskikten mellan proletariat och finanskapital”, nämligen ”de intellektuella, småborgarna och t o m småkapitalisterna”, hyser mot kapitalismen.] Men kriget kan också sluta annorlunda. Det kan sluta på ett sätt, som leder till att ultraimperialismens svaga groddar stärks. Dess lärdomar [lägg märke till detta!] kan påskynda en utveckling, som i fredstid länge skulle låtit vänta på sig. Om saken går därhän, till överenskommelse mellan nationerna, till avrustning och en varaktig fred, så kan de värsta orsakerna, som före kriget i växande grad ledde till kapitalismens moraliska bortdöende, försvinna”. Naturligtvis kommer kapitalismens nya fas att medföra ”nya olyckor” för proletariatet, ”kanske ännu värre än de som övervunnits”, men ”för en tid” ... ”skulle ultraimperialismen” ... ”kunna medföra ett skede av nya förhoppningar och förväntningar inom kapitalismen” (s 145).

Hur deduceras ett rättfärdigande av socialchauvinismen ur denna ”teori”?

På ett – för en ”teoretiker” – tämligen underligt sätt, nämligen följande:

Vänstersocialdemokraterna i Tyskland säger, att imperialismen och de krig den framkallar inte är någon tillfällighet, utan en nödvändig produkt av kapitalismen, som lett till finanskapitalets herravälde. Därför är det nödvändigt att övergå till revolutionär masskamp, ty den relativt fredliga utvecklingens epok är förbi. ”Höger”-socialdemokraterna förklarar skamlöst: eftersom imperialismen är ”nödvändig”, måste också vi vara imperialister. Som ”centrist” söker Kautsky försona dessa båda.

”Den yttersta vänstern”, skriver han i sin broschyr Nationalstat, imperialistisk stat och statsförbund (Nürnberg 1915), vill ”ställa upp” socialismen mot den oundvikliga imperialismen, dvs ”inte bara propagandan för socialismen, som vi under ett halvt århundrade ställt upp mot alla former av det kapitalistiska herraväldet, utan socialismens omedelbara förverkligande. Detta ser mycket radikalt ut, men det är bara ägnat att *driva alla*, som *inte tror* på socialismens omedelbara förverkligande i praktiken, över till imperialismens läger.” (s. 71, kursiv av oss)

När Kautsky talar om socialismens omedelbara förverkligande, ”förverkligar” han en förvrängning genom att utnyttja det förhållandet, att man i Tyskland, särskilt under krigscensuren, inte kan tala om revolutionära aktioner. Kautsky vet mycket väl, att vänsterflygeln av partiet kräver *omedelbar* propaganda och förberedande av revolutionära aktioner, men alls inte ”socialismens omedelbara förverkligande i praktiken”.

Vänsterflygeln drar av imperialismens nödvändighet slutsatsen att revolutionära aktioner är nödvändiga. ”Teorin om ultraimperialismen” tjänar för Kautsky som ett medel *att rättfärdiga*

opportunisterna, att ge sken av att de inte alls gått över på bourgeoisins sida, utan helt enkelt ”inte tror” på socialismens omedelbara genomförande och lever i förväntan på att det ”kanske” förestår oss ett nytt ”skede” med avrustning och varaktig fred. Denna ”teori” går och kan *endast* gå ut på att Kautsky med *hoppet* om ett *nytt* fredligt skede av kapitalism söker rättfärdiga opportunisternas och de officiella socialdemokratiska partiernas anslutning till bourgeoisin och deras uppgivande av den revolutionära (dvs den proletära) taktiken under *det nuvarande stormiga skedet*, och det trots Baselmanifestets högtidliga uttalanden!

Observera att Kautsky inte säger, att den nya fasen uppstår och måste uppstå ur vissa förhållanden och villkor, utan att han tvärtom direkt förklarar: jag kan inte ens ännu avgöra om den nya fasen är ”genomförbar”. Och betrakta i själva verket de ”tendenser” till ett nytt skede, som Kautsky angett. Det är frapperande, att författaren hänför ”avrustningssträvanden” till ekonomiska fakta! Detta innebär att bakom menlöst kalkborgerligt prat och drömmeri gömma sig för obestridda fakta, som överhuvudtaget inte går ihop med teorin om att motsättningarna trubbas av. Kautskys ”ultraimperialism” – i förbigående sagt uttrycker detta ord inte alls det, som författaren vill säga – innebär en oerhörd *avtrubbning* av kapitalismens motsättningar. Man säger till oss, att den protektionistiska rörelsen är på tillbakagång i Storbritannien och Amerika. Var finns här ens den ringaste tendens till ett nytt skede? Amerikas protektionism, som drivits till det yttersta, har mildrats, men protektionismen finns kvar liksom privilegierna och preferenstillarna till Storbritanniens förmån finns kvar i detta lands kolonier. Låt oss erinra oss vad det berodde på att kapitalismens föregående, ”fredliga” epok blivit avlöst av den nuvarande, imperialistiska epoken. Det beror på att den fria konkurrensen har gett rum för de monopolistiska kapitalist-sammanslutningarna och att hela jordklotet är uppdelat. Det är klart, att båda dessa fakta (och faktorer) har en verkligt världsomspännande betydelse. Frihandel och fredlig konkurrens var möjliga och nödvändiga, så länge kapitalet obehindrat kunde utvidga sina kolonier och erövra ännu oupptagna jordar i Afrika osv, medan kapitalkoncentrationen ännu var svag och det ännu inte fanns monopolistiska företag, dvs så väldiga företag, att de behärskar *hela* den ifrågavarande industrigrenen. Sådana monopolistiska företags uppkomst och tillväxt (sannolikt har denna process inte stannat av vare sig i Storbritannien eller i Amerika? Knappast ens Kautsky kommer att våga bestrida, att kriget har påskyndat och skärpt den) gör den tidigare fria konkurrensen *omöjlig* och rycker undan marken under fötterna på den, medan jordklotets uppdelning *framtvingar* en övergång från fredlig expansion till väpnad kamp om en *nyuppdelning* av kolonierna och inflytelsesfärerna. Det vore löjligt att tro, att protektionismens *tillbakagång* i två länder skulle kunna ändra någonting i detta avseende.

Vidare: minskningen av kapitlexporten i *två* länder under några år. Enligt t ex Harms’ statistik hade vart och ett av dessa två länder, Frankrike och Tyskland, år 1912 ca 35 miljarder mark (ungefär 17 miljarder rubel) investerade utomlands, medan Storbritannien ensamt hade dubbelt så mycket.⁵ Kapitlexporten har aldrig ökat jämnt under kapitalismen och har inte heller kunnat göra det. Att kapitalackumuleringen skulle ha avtagit eller att hemmamarknadens volym skulle ha ändrat sig väsentligt t ex på grund av en stor förbättring av massornas läge – det kan Kautsky inte ens antyda. Under sådana omständigheter kan man av kapital-exportens minskning under några år i två länder på intet sätt dra slutsatsen att en ny era inträtt.

”Den tilltagande internationella sammanflätningen av finanskapitalets olika klickar.” Detta är den enda verkligt allmänna och otvivelaktiga tendensen inte bara under några få år och inte

---

⁵ Se Bernhard Harms, *Probleme der Weltwirtschaft* (Världsekonomin problem – Red), Jena 1912; George Paish, *Great Britains Capital Investments in Colonies etc* i *Journal of the Royal Statistical Society*, vol. LXXIV, 1910/11, p. 167 (Storbritanniens kapitalinvesteringar i kolonierna etc i Kungliga statistiska sällskapets tidskrift, band LXXIV, 1910/11, s 167 – Red). Lloyd George uppskattade i ett tal i början av 1915 de brittiska kapitalinvesteringarna utomlands till 4 miljarder pund sterling, dvs ca 80 miljarder mark.

bara i två länder, utan i hela världen, inom hela kapitalismen. Men varför måste härav följa en strävan till avrustning och inte – som hittills – till rustningar? Låt oss ta vilken som helst av de ”kanon”-firmor (och överhuvudtaget firmor som producerar krigsmateriel), som har världsbetydelse, t ex Armstrong. För kort tid sedan meddelade den engelska tidskriften *The Economist* (den 1 maj 1915) den upplysningen, att denna firmas *profit* hade stigit från 606 000 pund sterling (cirka 6 miljoner rubel) 1905-06 till 856 000 år 1913 och till 940 000 (9 miljoner rubel) 1914. Finanskapitalets sammanflätning är här mycket stark och ökar alltjämt; tyska kapitalister ”deltar” i den brittiska firmans affärer; brittiska firmor bygger ubåtar åt Österrike osv. Det internationellt sammanflätade kapitalet gör glänsande affärer på rustningar och krig. Att vilja härleda en ekonomisk tendens till avrustning ur de olika nationella kapitalens förening och sammanflätning till en internationell enhet innebär att sätta välmenande källborgerliga önskningar om klassmotsättningarnas avtrubning i stället för den skärpning av dessa motsättningar, som i verkligheten äger rum.

V

Kautsky talar om krigets ”lärdomar” i fullständigt källborgerlig anda, när han framställer dessa lärdomar som ett slags moralisk förfäran över krigets olyckor. Här följer t ex hans resonemang i broschyren *Nationalstat* etc:

”Att det finns skikt, som har det största intresse av världsfred och avrustning, kan det inte råda något tvivel om och behöver inte bevisas. Småborgare och småbönder, ja rentav många kapitalister och intellektuella är inte bundna till imperialismen med något intresse, som är starkare än den skada de lider genom krig och kapprustning.” (s 21)

Detta skrevs i februari 1915! Fakta visar att alla besuttna klasser, inbegripet småborgarna och de ”intellektuella”, en masse har slutit sig till imperialisterna, men liksom mannen i fodral avfärdar Kautsky med en min av ovanlig självbelåtenhet fakta med vackra ord. Han bedömer inte småbourgeoisins intressen efter dess *uppträdande* utan efter en del småborgares *ord*, ehuru dessa med varje steg vederlägger orden med sina egna handlingar. Detta är precis detsamma som att inte bedöma bourgeoisins ”intressen” i allmänhet efter dess handlingar utan efter borgerliga prästers predikningar om kärlek till nästan, när de högt och heligt svär på att det nuvarande systemet är genomsyrat av kristendomens ideal. Kautsky tillämpar marxismen på ett sätt, som berövar den varje innehåll, och det enda som återstår är det lilla ordet ”intresse” i ett slags övernaturlig, spiritualistisk mening, ty därmed menas inte den reella ekonomin utan oskyldiga önskningar om allmänt väl.

Marxismen bedömer ”intressena” efter klassmotsättningarna och klasskampen, vilka kommer till uttryck i miljoner av vardagslivets fakta. Småbourgeoisin drömmer och pratar om att motsättningarna trubbas av, och som ”argument” härför anför den, att skärpningen av dem medför ”skadliga följder”. Imperialismen innebär, att de besuttna klassernas alla skikt underordnas finanskapitalet, och att världen delas upp mellan 5–6 ”stora” makter, av vilka de flesta nu deltar i kriget. Världens uppdelning mellan stormakterna innebär att alla deras besuttna skikt är *intresserade* av att ha kolonier, inflytelsesfärer, av att förtrycka andra nationer och av att inneha de mer eller mindre inbringande poster och privilegier, som är förknippade med att man tillhör en ”stor”-makt och en förtryckarnation.⁶

⁶ E Schultze uppger, att 1915 uppskattades summan av hela världens värdepapper, inberäknat stats- och kommunlånen, hypoteken, handels- och industribolagens aktier osv, till 732 miljarder franc. Av denna summa uppgick Storbritanniens andel till 130 miljarder franc, Förenta staternas till 115, Frankrikes till 100 och Tysklands till 75; således utgjorde dessa fyra stormakters andel tillsammans 420 miljarder franc, dvs mer än hälften av hela summan. Härav kan man bedöma vilka stora fördelar och privilegier de högt utvecklade stormaktsnationerna har, dessa nationer som överflyglar de andra folken och förtrycker och plundrar dem. (Dr.

Det är *omöjligt* att leva på det gamla sättet i jämförelsevis lugna, kultiverade och fredliga förhållanden i en kapitalism, som befinner sig i jämn utveckling och så småningom utvidgar sig till nya länder, ty en annan epok har börjat. Finanskapitalet *håller på att tränga undan och kommer att tränga undan* ifrågavarande land ur stormakternas led, det kommer att beröva detta land dess kolonier och inflytelsesfärer (så som Tyskland genom att gå i krig mot Storbritannien hotar att göra), det kommer att beröva småbourgeoisin dess "stormakts"-privilegier och extra inkomster. Detta är ett faktum som kriget bevisar. Till detta har den skärpning av motsättningarna, som för länge sedan erkänts av alla, även av Kautsky i hans broschyr *Vägen till makten*, i verkligheten redan *lett*.

Då nu den väpnade kampen om stormaktsprivilegierna blivit ett faktum, börjar Kautsky *försöka övertala* kapitalisterna och småbourgeoisin. Krig, säger han, är en förskräcklig sak, avrustning däremot är en god sak – alldeles på samma sätt och med alldeles samma resultat som när en kristen präst i predikstolen försöker övertala kapitalisterna att människokärlek är ett guds bud, ett själens behov och en civilisationens moraliska Jag. Det Kautsky kallar ekonomiska tendenser till "ultraimperialism" är i själva verket just småborgerliga *försök att övertala* finansmännen att låta bli att göra illa.

Kapitalexport? *Men* det exporteras mera kapital till de självständiga länderna, t ex till Förenta staterna, än till kolonierna. Erövring av kolonier? *Men* de är redan erövrade och strävar nästan alla efter befrielse: "Indien kan upphöra att vara en brittisk besittning, men som enhetligt rike kommer det aldrig att tillfalla ett annat främmande rike" (s 49 i den citerade broschyren). "Varje strävan från en kapitalistisk industristats sida att förvärva ett kolonialrike, som vore tillräckligt rikt för att göra det oberoende av utlandet ifråga om råvaror, måste ena alla andra kapitalistiska stater mot denna stat, måste inveckla den i ändlösa, utmattande krig utan att föra den närmare målet. Denna politik skulle vara den säkraste vägen att föra statens hela ekonomiska liv till bankrutt." (S 72f)

Är inte detta ett kälkborgerligt försök att övertala finansmännen att avstå från imperialismen? Att skrämja kapitalisterna med bankrutt är detsamma som att råda börsmännen att inte spela på börsen, emedan "många mister hela sin förmögenhet där". Kapitalet *vinner* på att en konkurrerande kapitalist eller en konkurrerande nation gör bankrutt, emedan detta medför en ännu starkare kapitalkoncentration. Ju mer tillspetsad och ju "trängre" den ekonomiska konkurrensen blir, dvs ju mera ansträngningarna att ekonomiskt driva sin konkurrent till bankrutt ökar, desto mer energiskt strävar kapitalisterna därför efter att komplettera detta med att också med *militärmakt* driva sin konkurrent till bankrutt. Ju mindre antalet länder blir, dit man kan exportera kapital lika fördelaktigt som till kolonierna och sådana avhängiga stater som Turkiet – ty i *dessa* fall inhöstar finansmannen en tredubbel profit i jämförelse med kapitalexporten till ett fritt, självständigt och civiliserat land som Förenta staterna – desto *mer förbittrad* blir striden om att undertrycka och dela upp Turkiet, Kina och andra liknande länder. Detta är vad den ekonomiska teorin säger om finanskapitalets och imperialismens epok. Detta är vad fakta säger. Men Kautsky förvandlar allt till en vulgär kälkborgerlig "moral": det är inte lönt att bli särskilt upphetsad och än mindre att kriga för att dela upp Turkiet eller för att erövra Indien, ty "det kommer i alla fall inte att vara länge", och förresten vore det bättre att utveckla kapitalismen på fredlig väg ... Givetvis vore det ännu bättre att utveckla kapitalismen och utvidga marknaden genom att höja arbetslönen: detta är helt "tänkbart", och det vore det mest passande tema för en prästs predikan att tala till

---

Ernst Schultze, *Das französische Kapital in Russland i Finanz-Archiv*, Berlin, 1915, Jahrg. 32, S. 127) (Dr Ernst Schultze, Det franska kapitalet i Ryssland i Finansarkiv, Berlin 1915, årgång 32, s 127 – Red)
Stormaktsnationernas "fosterlandsförsvar" är ett försvar av rätten till det byte, som vinnns genom att plundra andra nationer. I Ryssland är den kapitalistiska imperialismen som bekant svagare, medan den militär-feodala däremot är starkare.

finansmännens samvete i den andan ... Den gode Kautsky har nästan helt och hållet övertygat och övertalat de tyska finansmännen om att det inte är lönt att kriga med Storbritannien om kolonierna, ty dessa kolonier kommer i alla fall mycket snart att frigöra sig!

Storbritanniens export till och import från Egypten ökade från 1872 till 1912 långsammare än Storbritanniens samlade export och import. ”Marxisten” Kautsky drar härav följande moral: ”Vi har inget skäl att anta, att handeln med Egypten skulle ha vuxit mindre utan Egyptens militära besättande, helt enkelt genom de ekonomiska faktorernas tryck” (s 72). ”Kapitalets strävan efter utvidgning” ”främjas inte *bäst* genom imperialismens våldsmetoder, utan *genom den fredliga demokratin*” (70).

Vilken anmärkningsvärt seriös, vetenskaplig, ”marxistisk” analys! Kautsky har på ett glänsande sätt ”korrigerat” denna förnuftsvidriga historia, han har ”bevisat”, att briterna överhuvudtaget inte hade behov av att ta Egypten från fransmännen och att det avgjort inte lönade sig för de tyska finansmännen att börja krig och samtidigt med andra åtgärder organisera det turkiska fälttåget för att driva ut briterna ur Egypten! Allt detta är ett missförstånd och ingenting annat – det har ännu inte gått upp för briterna, att det är ”bäst” att avstå från våld mot Egypten och (till gagn för kapitalexportens utvidgning *à la Kautsky!*) gå över till ”fredlig demokrati” ...

”Givetvis var det en illusion hos de borgerliga frihandlarna när de trodde, att frihandeln helt skulle utrota de ekonomiska motsättningar, som kapitalismen frambringar. Varken frihandeln eller demokratin kan utrota dem. Men vi är alla intresserade av att dessa motsättningar skall övervinnas genom kamp i sådana former, som pålägger de arbetande massorna de minsta offren och lidandena ...” (73)

Herrejösses! Herren vare oss nådig! Vad är en filister?, brukade Lassalle fråga, och han svarade med diktarens kända ord: ”En tom tarm, full av fruktan och hopp om att Gud skall förbarma sig.”

Kautsky har prostituerat marxismen på ett exemplöst sätt och förvandlat sig själv till en verklig präst. Prästen *försöker övertala* kapitalisterna att övergå till fredlig demokrati – och detta kallar han dialektik: när det först fanns frihandel, sedan monopol och imperialism, varför skulle det inte så komma en ”ultraimperialism” och återigen frihandel? Prästen *tröstar* de förtryckta massorna med att skildra denna ”ultraimperialisms” välsignelser, ehuru denne präst inte ens dristar sig att säga, om en sådan är ”möjlig att förverkliga”! Med rätta påpekade Feuerbach för dem som försvarade religionen med motiveringen, att den ger människorna tröst, att trösten har en reaktionär betydelse: den som tröstar slaven i stället för att resa honom till uppror mot slaveriet, han hjälper slavägarna.

Alla förtryckande klasser utan undantag behöver två sociala funktioner för att kunna bevara sitt herravälde: bödelns funktion och prästens. Bödeln skall kväva de förtrycktas protest och indignation, prästen skall trösta de förtryckta, för dem utmåla utsikter om en lättnad i olyckorna och offren samtidigt som klassherraväldet bevaras (detta är särskilt bekvämt att göra, när man inte behöver garantera att sådana utsikter är ”möjliga att förverkliga”) och därmed försona dem med detta herravälde, avhålla dem från revolutionära aktioner, undergräva deras revolutionära inställning och förstöra deras revolutionära beslutsamhet. Kautsky har förvandlat marxismen till den mest motbjudande och banala kontrarevolutionära teori, till den smutsigaste prästlära.

I sin broschyr *Vägen till makten* erkänner han 1909 det faktum – som ingen har vederlagt och ingen kan vederlägga – att kapitalismens motsättningar skärps, att en epok av krig och revolutioner, en ny ”revolutionär period” närmar sig. Det kan inte, förklarar han, finnas någon revolution som ”kommer för tidigt”, och tillkännager att det är ett ”direkt förräderi mot vår

sak", om man inte vill räkna med möjligheten av seger vid ett uppror, även om man före kampen inte kan förneka, att även ett nederlag är möjligt.

Kriget kom. Motsättningarna tillspetsade sig *ännu mer*. Massornas lidanden har antagit gigantiska proportioner. Kriget drar ut på tiden och det sprider sig mer och mer. Kautsky skriver broschyr efter broschyr, följer ödmjukt censorns påbud och ger inga upplysningar om landröveriet och krigets fasor, om krigsleverantörernas skandalösa profiler, om dyrtiden, om de mobiliserade arbetarnas "krigsslaveri", utan i stället tröstar och åter tröstar han proletariatet tröstar det med exempel från krig, då bourgeoisin var revolutionär eller progressiv, när "Marx själv" önskade seger åt den ena eller andra bourgeoisin, tröstar proletariatet med rader och kolumner av siffror, som skall bevisa "möjligheten" av en kapitalism utan kolonier och rofferi, utan krig och rustningar, som skall bevisa att den "fredliga demokratin" är att föredra. Kautsky, som inte vågar förneka, att massornas nöd ökar och att faktiskt en revolutionär situation är i annalkande inför våra ögon (detta får man inte tala om! censuren tillåter det inte ...), uppträder som bourgeoisins och opportunisternas lakej, när han utmålar en "utsikt" (vars "möjlighet att förverkliga" han *inte garanterar*) till sådana kampformer under den nya fasen, som kostar "mindre offer och lidanden" ... Franz Mehring och Rosa Luxemburg har fullkomligt rätt, när de på grund härav kallar Kautsky en prostituerad (Mädchen für alle).

* * *

I augusti 1905 förelåg en revolutionär situation i Ryssland. Tsaren hade utlovat den bulyginska duman för att "trösta" de upprörda massorna. Den bulyginska rådgivningsregimen i lagstiftningsfrågor skulle man kunna kalla "ultraabsolutism", om det kan kallas "ultraimperialism" ifall finansmännen avstår från rustningar och sinsemellan kommer överens om "varaktig fred". Låt oss för ett ögonblick anta, att ett hundratal av världens största finansmän, som är "sammanflätade" i hundratals kolossala företag, i morgon *lovar* folken, att de efter kriget skall verka för avrustning (vi gör ett sådant antagande för att dra de politiska konsekvenserna av Kautskys fjolliga teori). Till och med då vore det ett direkt förräderi mot proletariatet att avråda det från revolutionära aktioner, utan vilka alla löften, alla goda utsikter endast är hägringar.

Kriget har inte bara gett kapitalistklassen gigantiska profiler och lysande utsikter till nya rofferier (Turkiet, Kina osv), till nya miljardbeställningar och nya lån med höga räntor. Inte nog härmed. Det har gett kapitalistklassen ännu större politiska fördelar genom att det splittrat och korruperat proletariatet. Kautsky medverkar till denna korruption, han sanktionerar denna internationella *splittring* av de kämpande proletärerna i *enhetens namn*, enheten med den "egna" nationens opportunist, med südekumarna! Och det finns folk, som inte förstår, att parollen om de gamla partiernas enhet betyder det nationella proletariatets "enhet" med sin nationella bourgeoisin och *splittring* mellan de olika nationernas proletariat.

VI

De föregående raderna var redan skrivna, när Die Neue Zeit av den 28 maj (nr 9) utkom, vilket innehöll Kautskys avslutande resonemang om "socialdemokratins sammanbrott" (§ 7 av hans polemik mot Cunow). Kautsky sammanfattar alla gamla sofismer till socialchauvinismens försvar, och en ny, på följande sätt:

"Det är helt enkelt inte sant, att kriget är ett rent imperialistiskt krig, att alternativet vid dess utbrott var imperialism eller socialism, att de socialistiska partierna och de proletära massorna i Tyskland, Frankrike och i många avseenden också i Storbritannien utan betänkande och endast på en handfull parlamentarikers bud störtade sig i imperialismens armar, förrådde socialismen och på så sätt framkallade ett sammanbrott, som är utan motstycke i historien."

En ny sofism och ett nytt bedrägeri mot arbetarna: kriget är kantänka inte ett "rent" imperialistiskt krig!

Kautsky vacklar på ett förbluffande sätt i frågan om det nuvarande krigets karaktär och betydelse. Basel- och Chemnitzkongressernas exakta och uttryckliga förklaringar kringgås hela tiden av denne partiledare lika försiktigt som en tjuv undviker platsen för sin senaste stöld. I sin broschyr *Nationalstat etc*, skriven i februari 1915, hävdade Kautsky, att kriget "sist och slutligen dock är imperialistiskt" (s 64). Nu gör han det ny förbehållet, att det inte är ett *rent* imperialistiskt krig – men vad är det då?

Det är – visar det sig – dessutom ett nationellt krig! Detta himmelsskriande påstående har Kautsky åstadkommit genom följande "plechanovska" pseudodialektik:

"Det nuvarande kriget är inte bara en skapelse av imperialismen, utan också av den ryska revolutionen." Han, Kautsky, förutsåg redan 1904, att den ryska revolutionen skulle återuppväcka panslavismen i en ny form, att "ett demokratiskt Ryssland oundvikligen skulle få strävan hos Österrikes och Turkiets slaver att nå nationell oavhängighet att starkt flamma upp ... Då kommer även den polska frågan att bli akut ... Österrike kommer då att falla sönder, ty med tsarismens sammanbrott bryts det järnband, som nu håller samman de element, som idag strävar bort från varandra [detta citat anförs idag av Kautsky själv ur en av hans artiklar från 1904] ... Den ryska revolutionen ... har gett Orientens nationella strävanden en väldig stöt framåt ... har till de europeiska problemen fogat de asiatiska. *Alla dessa problem gör sig under det nuvarande kriget våldsamt gällande och får en djupt avgörande betydelse för stämningen bland folkmassorna, bl a även de proletära massorna, medan det hos de härskande klasserna är de imperialistiska tendenserna som överväger.*" (s 273, vår kursiv)

Här har vi återigen ett typiskt litet exempel på prostitution av marxismen! *Emedan* ett "demokratiskt Ryssland" skulle få frihetssträvandena hos Östeuropas nationer att flamma upp (vilket är obestridligt), *därför* är det nuvarande kriget, som inte frigör en enda nation, utan som, hur utgången än blir, förslavar många nationer, inte ett "rent" imperialistiskt krig. *Emedan* "tsarismens sammanbrott" skulle betyda Österrikes sönderfall på grund av dess nationella strukturs odemokratiska karaktär, *därför* har den för en tid stärkta kontra-revolutionära tsarismen, som plundrar Österrike och bringar Österrikes nationer ett *ännu större* förtryck, gett det "nuvarande kriget" en karaktär, som inte är rent imperialistisk, utan till en viss grad nationell. *Emedan* "de härskande klasserna" proppar slöa kälkborgare och förskrämda bönder fulla med fabler om det imperialistiska krigets nationella syften, *därför* är en vetenskapsman, en "marxistisk" auktoritet, en representant för Andra internationalen berättigad att försona massorna med detta bedrägeri genom "formeln"; de härskande klassernas tendenser är imperialistiska, medan "folkets" och de proletära massornas strävanden är "nationella".

Dialektiken förvandlas till det mest gemena och nedriga sofisteri!

Det nationella elementet i det nuvarande kriget representeras *endast* av Serbiens krig mot Österrike (vilket för övrigt också noterats i resolutionen från vårt partis konferens i Bern). Endast i Serbien och bland serberna har vi en mångårig nationell frihetsrörelse, som omfattar miljoner av "folkmassorna" och som får sin "fortsättning" i Serbiens krig mot Österrike. Om detta krig hade varit isolerat, dvs inte varit förknippat med det allmänneuropeiska kriget, med Storbritanniens, Rysslands, och andra länders själviska och rövaraktiga syften, så skulle alla socialister ha varit *förpliktade* att önska den serbiska *bourgeoisin* framgång – det är den enda riktiga och absolut nödvändiga slutsatsen av det nationella momentet i det nuvarande kriget. Men sofisten Kautsky, som idag står i de österrikiska borgarnas, klerikalernas och Généralernas tjänst, undviker just att dra denna slutsats!

Vidare. Marx' dialektik, som är den vetenskapliga evolutionsmetodens sista ord, förbjuder just en isolerad, dvs ensidig och monstruöst förvanskad behandling av ett ämne. Det nationella momentet i det serbisk-österrikiska kriget har inte och kan inte ha *någon som helst* seriös betydelse i det allmäneuropeiska kriget överhuvudtaget. Om Tyskland segrar, kommer det att kväva Belgien, ytterligare en del av Polen, kanske en del av Frankrike osv. Om Ryssland segrar, kommer det att kväva Galizien, ytterligare en del av Polen, Armenien osv. Om kriget slutar "oavgjort", kommer det gamla nationella förtrycket att bestå. För Serbien, dvs för ca en hundradel av deltagarna i det nuvarande kriget, är kriget en "fortsättning på den politik", som bedrivs av den borgerliga frihetsrörelsen. För nittionio hundradelar är kriget en fortsättning på den politik, som den imperialistiska bourgeoisin för, dvs en ålderdomssvag bourgeoisin, som visserligen är i stånd att skända, men inte att frigöra nationer. Trippel-ententen, som "befriar" Serbien, *säljer* den serbiska frihetens intressen till den italienska imperialismen för att denna hjälpt till vid plundringen av Österrike.

Allt detta är allmänt känt, och allt detta har Kautsky samvetslöst förvrängt för att rättfärdiga opportunisterna. "Rena" företeelser finns det *inte* och kan det inte finnas vare sig i naturen eller i samhället – detta lär oss just Marx' dialektik, som visar oss, att själva begreppet renhet innebär en viss snävhet och ensidighet i den mänskliga kunskapen, som inte helt omfattar föremålet i hela dess komplicerade sammansättning. Det finns inte och kan inte finnas någon "ren" kapitalism i världen, utan det finns alltid *tillsatser*, än av feodalism, än av källborgerlighet, än av någonting annat. Att erinra om att kriget inte är "rent" imperialistiskt, när det talas om att folkmassorna på ett himmelsskriande sätt bedras av imperialisterna, som avsiktligt söker dölja det nakna rofferiets syften med en "nationell" fraseologi, innebär att man är en gränslöst inskränkt pedant eller en ordvrängare och bedragare. Sakens hela kärna är just, att Kautsky *stöder* imperialisternas folkbedrägeri, när han säger att de nationella problemen "hade avgörande betydelse för folkmassorna, bl a även de proletära massorna", *medan* de "imperialistiska tendenserna" (s 273) övervägde hos de härskande klasserna, och när han "bekräftar" detta med en kvasidialektisk hänvisning till den "oändligt mångskiftande verkligheten" (s 274). Utan tvivel är verkligheten oändligt mångskiftande, det är en absolut sanning! Men lika otvivelaktigt är det, att i denna oändliga mångfald finns två huvudsakliga och avgörande strömningar: krigets objektiva innehåll är en "fortsättning" på imperialismens "politik", dvs en fortsättning på den ålderdomssvaga "stormakts"-bourgeoisins (och dess regeringars) utplundring av andra nationer, medan den förhärskande "subjektiva" ideologin består i "nationella" fraser, som sprids ut för att bedra massorna.

Kautskys gamla sofism, som han upprepar om och omigen, nämligen att "vänstern" framställt saken som om alternativet vid "krigsutbrottet" var imperialism eller socialism, har vi redan undersökt. Detta är en skamlös förvrängning, ty Kautsky vet mycket väl, att vänstern ställde ett *annat* alternativ, nämligen partiets anslutning till den imperialistiska plundringen och bedrägeriet eller propaganda för och förberedelse av revolutionära aktioner. Kautsky vet också, att *endast* censuren skyddar honom från att "vänstern" i Tyskland avslöjar den dumma fabel, som han sprider i sin iver att göra südekumarna en lakejtjänst.

Vad beträffar förhållandet mellan de "proletära massorna" och en "handfull parlamentariker", så kommer Kautsky här dragande med ett av de mest utslitna argumenten:

"Låt oss för att inte tala i egen sak bortse från tyskarna, men vem skulle väl på allvar vilja påstå, att män som Valliant och Guesde, Hyndman och Plechanov över en natt blev imperialister och prispav socialismen. Och låt oss bortse från parlamentarikerna och 'instanserna' ... [Här syftar Kautsky tydligen på Rosa Luxemburgs och Franz Mehrings tidskrift Die Internationale, där man med tillbörligt förakt behandlar den politik, som bedrivs av instanserna, dvs det tyska socialdemokratiska partiets officiella spetsar, dess centralkommitté (der Vorstand), dess riksdagsgrupp osv] men vem vågar påstå att en order från en handfull parlamentariker räcker för att fyra miljoner

klassmedvetna tyska proletärer på 24 timmar skall svänga åt höger och göra front mot sina tidigare mål? Om detta vore riktigt, skulle det naturligtvis vittna om ett fruktansvärt sammanbrott, men inte bara för vårt parti, utan också för *massan* [kursiv av Kautsky]. Om massan vore en så karaktärlös fårahjord, då kunde vi låta oss begravas.” (s 274)

Den politiskt och vetenskapligt högst auktoritative Karl Kautsky har redan begravt sig själv genom sitt eget beteende och sitt val av ynkliga undanflykter. Den som inte förstår eller åtminstone inte känner detta, han är hopplöst förlorad för socialismen, och just därför har Mehring, Rosa Luxemburg och deras anhängare i Die Internationale slagit an den enda rätta tonen, när de behandlar Kautsky & Co som de mest föraktliga figurer.

Tänk er bara: *de enda*, som någorlunda fritt kunde uttala sig om sin inställning till kriget (dvs utan att direkt bli gripna och förda till kasernerna och utan att direkt hotas av arkebusering), var en ”handfull parlamentariker” (de hade rätt att rösta fritt och var helt i stånd att rösta emot – för detta blev man inte ens i Ryssland slagen eller misshandlad, ja inte ens häktad), en handfull ämbetsmän, journalister osv. Förråderiet och karaktärlösheten hos detta samhällsskikt, vars *förbindelser* med opportunistens taktik och ideologi samme Kautsky under en rad år dussintals gånger skrivit om, vältrar han nu ädelmodigt över på *massorna!* Den allra första och grundläggande regeln för en vetenskaplig undersökning i allmänhet och för den marxiska dialektiken i synnerhet kräver av författaren en analys av *sambandet* mellan den strid, som nu förs mellan *riktningarna* inom socialismen – den riktning som talar och ropar om förräderi och slår larm därom, och den som inte ser något förräderi – och den strid, som pågått i *hela decennierna* dessförinnan. Kautsky har inte ett ord att säga om detta, han vill inte ens ställa frågan om riktningarna och *strömningarna*. Hittills har det funnits strömningar, men nu finns det inte längre några! Det enda, som nu finns, är ”auktoriternas” klingande namn, med vilka lakejsjälarna alltid stoltserar. Härvid är det synnerligen bekvämt att åberopa sig på varandra och i all vänskaplighet överskyla varandras ”små synder” enligt regeln: hjälper du mig, så hjälper jag dig. Nå, vad för slags opportunism är då detta, utropade L Martov i ett föredrag i Bern (se nr 36 av Sotsial-Demokrat), när Guesde, Plechanov, Kautsky! Man bör vara försiktigare med att beskylla sådana personer som Guesde för opportunism, skrev Axelrod (Golos, nr 86 och 87). Jag vill inte försvara mig själv, upprepar Kautsky i Berlin – men ... Valliant och Guesde, Hyndman och Plechanov! Göken prisar tuppen för att tuppen prisar göken!

I sin lakejiver har Kautsky gått så långt, att han rentav gjort en reverens för Hyndman genom att framställa denne som om han först igår hade gått över till imperialismen. Men Die Neue Zeit och dussintals andra socialdemokratiska tidningar över hela världen har redan i *många* år skrivit om Hyndmans imperialism! Om Kautsky samvetsgrant hade intresserat sig för de av honom nämnda *personernas* politiska biografi, hade han varit tvungen att fråga sig: fanns det inte i denna biografi drag och händelser, som inte ”över en natt” utan under ett tiotal år förberedde övergången till imperialismen; har inte Valliant varit jauresisternas fånge och Plechanov mensjevikernas och likvidatorernas? Dog inte Guesde-*riktningen* bort i allas åsyn i den guesdistiska tidskriften Le Socialisme – detta mönster av livlöshet, talanglöshet och oförmåga att inta en självständig ståndpunkt i en enda viktig fråga? Har inte Kautsky (tillfogar vi i deras namn som – med full rätt – ställer Kautsky vid sidan av Hyndman och Plechanov) visat sin karaktärlöshet i frågan om millerandismen, i början av striden mot bernsteinismen osv?

Men vi finner inte ens minsta spår av intresse för en vetenskaplig undersökning av ifrågasvarande ledares biografi. Inte ens ett försök att undersöka, om dessa ledare idag försvarar sig med *sina egna* argument, eller om de bara upprepar opportunisternas och borgarnas argument. Har dessa ledares handlingar fått betydande politiska vikt, emedan de åtnjuter ett särskilt stort inflytande eller emedan de anslutit sig till en främmande, verkligt ”inflytelserik” och av den

militära organisationen stödd strömning, nämligen den borgerliga? Kautsky gör inte ens ett försök att undersöka frågan. Han bemödar sig bara att strö sand i ögonen på massorna, att bedöva dem med klangen av auktoritativa namn och hindra dem från att klart formulera tvistefrågan och allsidigt analysera den.⁷

”... En order från en handfull parlamentariker räcker för att fyra miljoner klassmedvetna proletärer skall svänga åt höger ...”

Här är inte ett enda ord sant. Den tyska partiorganisationen hade inte fyra, utan en miljon medlemmar, men denna massorganisation (som varje organisations) enhetliga vilja uttrycktes *endast* av dess enhetliga politiska centrum, den ”handfull” som förrådde socialismen. Denna handfull blev tillfrågad, den blev uppmanad att rösta, den kunde rösta, den kunde skriva artiklar osv. Men massorna blev inte tillfrågade. De fick inte lov att rösta och blev dessutom splittrade och jagade, men inte alls ”*på order*” av en handfull parlamentariker, utan på militärmyndigheternas order. Militärorganisationen existerade, där begick inte ledarna förräderi, den appellerade till ”massan” genom att ställa *den enskilde* inför ett ultimatum: gå in i hären (som dina ledare råder dig att göra), annars blir du skjuten. Massan hade ingen möjlighet till organiserad handling, ty dess tidigare skapade organisation, en organisation, som var förkroppsligad i en ”handfull” av Legiens, Kautskys och Scheidemanns typ, hade förrått massan, och för att skapa en ny organisation behövdes det tid, behövdes beslutsamhet att befria sig från den gamla ruttna, utlevade organisationen.

Kautsky försöker slå sina motståndare, vänstermännen, genom att tillskriva dem följande meningslöshet: de ställer frågan så, som om ”massorna” ”som svar” på kriget måste göra revolution ”på 24 timmar” och införa ”socialismen” mot imperialismen, i annat fall skulle ”massorna” ha visat ”karaktärslöshet och förräderi”. Men detta är ju rent nonsens, som hittills använts bara av sådana som författat dumma borgar- och polisskrifter för att ”slå” revolutionärerna med och som Kautsky nu stoltserar med. Kautskys motståndare till vänster vet mycket väl, att man inte kan ”göra” revolution, att revolutioner *växer fram* ur de objektivt (oberoende av partiernas och klassernas vilja) mogna kriserna och omvälvningarna i historien, att massorna utan organisation saknar enhetlig vilja och att kampen mot de centraliserade staternas starka, terroristiska, militära organisation är en svår och långvarig sak. Till följd av deras ledares förräderi *kunde* massorna *ingenting* göra i det kritiska ögonblicket. Men denna ”handfull” ledare hade *fullständig möjlighet* och skyldighet att rösta emot krigskrediterna, att uppträda emot ”borgfreden” och försvaret av kriget, att uttala sig för *sina egna* regeringars nederlag, att bygga upp en internationell apparat för att propagera förbrödning i skyttegravarna och organisera utgivandet av illegal litteratur⁸, som propagerar nödvändigheten att gå över till revolutionära aktioner osv.

⁷ Kautskys hänvisning till Valliant och Guesde, Hyndman och Plechanov är karakteristisk även i ett annat avseende. De öppna imperialisterna, såsom Lensch och Haenisch (för att inte tala om opportunisterna), åberopar just Hyndman och Plechanov för att rättfärdiga sin egen politik. Och de har *rätt* att åberopa dem, de talar sanning när de säger att detta verkligen är en och samma politik. Men Kautsky talar ringaktande om Lensch och Haenisch, dessa radikaler som gått över till imperialismen. Kautsky tackar gud för att han inte liknar dessa syndare, att han inte är ense med dem, att han förblivit (sic!) revolutionär. Men *i verkligheten* är Kautskys ståndpunkt densamma. Den hycklande chauvinisten Kautsky med sina sliskiga fraser är mycket vämjeligare än de tämligen enkla chauvinisterna David och Heine, Lensch och Haenisch.

⁸ För övrigt: det är alls inte absolut nödvändigt att lägga ned *samtliga* socialdemokratiska tidningar som svar på förbudet mot att skriva om klasshat och klasskamp. Att samtycka till villkoret att inte skriva härom, som *Vorwärts* gjorde, var gement och fegt. *Vorwärts* dog *politiskt* när den gjorde detta. L Martov hade rätt, när han förklarade detta. Man kunde ha behållit de legala tidningarna, om man förklarat, att de inte var partitidningar och *inte socialdemokratiska* tidningar, utan helt enkelt tidningar som tjänade de tekniska behoven hos en del av arbetarna, dvs *opolitiska* tidningar. En illegal socialdemokratisk litteratur, innehållande en *bedömning* av kriget,

Kautsky vet mycket väl, att det är just sådana eller rättare sagt *liknande* aktioner, som ”vänstern” i Tyskland syftar till, och att den inte kan uttala sig *direkt* och öppet om dem under krigscensuren. Önskan att till varje pris försvara opportunisterna leder Kautsky till den exempellösa gemenheten, att han gömmer sig bakom krigscensurerens rygg och tillskriver vänstern uppenbart nonsens i förvisning om att censorerna skall skydda honom från att bli avslöjad.

VII

Den allvarliga vetenskapliga och politiska fråga, som Kautsky till opportunisternas stora tillfredsställelse medvetet och med alla möjliga knep kringgått, lyder så: hur *kunde* Andra internationalens mest kända representanter förråda socialismen?

Denna fråga bör vi självfallet inte ställa som en fråga om den ena eller andra auktoritetens personliga biografi. Deras framtida levnadstecknare måste undersöka saken även från denna sida, men den socialistiska rörelsen är nu inte alls intresserad av detta utan av att studera den socialchauvinistiska *riktningens* historiska ursprung, förutsättningar, betydelse och styrka. 1) Varur har socialchauvinismen uppstått? 2) Varifrån har den fått sin styrka? 3) Hur bör den bekämpas? Endast en sådan formulering av frågan är seriös, medan det i praktiken helt enkelt är en undanflykt, ett sofistiskt knep att flytta över saken på ”personligheter”.

För att besvara den första frågan måste man för det första undersöka, om inte socialchauvinismens ideologisk-politiska innehåll står *i samband* med någon tidigare riktning inom socialismen, och för det andra i vilket förhållande med hänsyn till de faktiska politiska skiljelinjerna – socialisternas nuvarande uppdelning i socialchauvinismens motståndare och förfäktare står till – de tidigare, historiskt föregående uppdelningarna.

Med socialchauvinism menar vi ett erkännande av idén om fosterlandsförsvaret i det nuvarande imperialistiska kriget, försvar av socialisternas förbund med ”sina” länders bourgeoisier och regeringar i detta krig, vägran att propagera och stödja proletärt revolutionära aktioner mot den ”egna” bourgeoisin osv. Det är alldeles uppenbart, att socialchauvinismens väsentliga ideologisk-politiska innehåll helt sammanfaller med opportunismens grunder. Det är *en och samma* riktning. Under krigsförhållandena 1914-15 blir opportunismen just socialchauvinism. Det väsentliga i opportunismen är idén om klassamarbete. Kriget för ut denna ide till dess yttersta konsekvens genom att det till krigets vanliga faktorer och drivkrafter fogar en mängd extraordinära faktorer och genom särskilda hotelser och våldsmedel tvingar den källborgerliga och splittrade massan till samarbete med bourgeoisin. Denna omständighet vidgar naturligtvis kretsen av opportunismens anhängare och ger också en fullständig förklaring till att många av gårdagens radikaler har gått över till detta läger.

Opportunismen innebär att massornas fundamentala intressen offras för en obetydlig arbetarminoritets tillfälliga intressen eller, för att uttrycka det annorlunda, att ett förbund ingås mellan en del av arbetarna och bourgeoisin mot proletariatets massa. Kriget gör ett sådant förbund särskilt åskådligt och framtvingat. Opportunismen uppstod under loppet av decennier till följd av säregenheterna i den epok av kapitalismens utveckling, där ett privilegierat arbetarskikt relativt fredliga och kultiverade tillvaro ledde till att det ”förborgerligades”, att det erhöll smulor av det egna, nationella kapitalets profit och isolerades från de ruinerade och utarmade massornas nöd, från deras lidanden och revolutionära stämningar. Det imperialistiska kriget är en direkt fortsättning och kulmen på detta sakläge, ty det är ett krig för *privilegier* åt stormaktsnationerna, för en nyuppdelning av kolonierna dem emellan, för deras

---

och en legal arbetarpress *utan sådan bedömning*, som inte talar osanning men tiger om sanningen – varför skulle detta vara omöjligt?

herravälde över andra nationer. Att försvara och befästa sin egen privilegierade ställning som ett ”överskikt” av kälkborgare eller av arbetarklassens aristokrati (och byråkrati) – det är den naturliga fortsättningen på de småborgerligt opportunistiska förhoppningarna och på den motsvarande taktiken under kriget, det är den ekonomiska grundvalen för våra dagars social-imperialism.⁹ Och naturligtvis vanans makt, en relativt ”fredlig” utvecklings rutin, de nationella fördomarna, fruktan för våldsamma omvälvningar och misstron till sådana – allt detta spelade en roll som ytterligare omständigheter, vilka förstärker både opportunisten och den hycklande och fega försonligheten mot den, en försonlighet man påstår bara är övergående, bara föranledd av särskilda orsaker och hänsyn. Kriget har förändrat den under årtionden kultiverade opportunisten, lyft den upp på ett högre plan, ökat dess schatteringsantal och mångfald, mångfaldigt dess anhängares led, tillfört dess argument en mängd nya sofismer, det har så att säga låtit en mängd nya bäckar och älvar flyta ut i opportunistens huvudström, men huvudströmmen har inte försvunnit. Tvärtom.

Socialchauvinismen är en opportunist, som har nått en sådan mognadsgrad, att denna borgerliga *fortsatta* existens inom de socialistiska partierna blivit en omöjlighet.

Personer, som inte vill se det utomordentligt nära och oupplösliga sambandet mellan socialchauvinismen och opportunisten, fiskar upp enskilda tillfällen och ”fall”, där den ena eller andra opportunisten skulle ha blivit internationalist och en eller annan radikal skulle ha blivit chauvinist. Men det är helt enkelt ett argument som inte kan tas på allvar när frågan gäller *riktningarnas* utveckling. För det första har chauvinismen och opportunisten inom arbetarrörelsen samma ekonomiska grundval, nämligen förbundet mellan proletariats fåtaliga överskikt och kälkborgerligheten, vilka kommer i åtnjutande av smulor från det ”egna” nationella kapitalets privilegier, mot proletärens massa, mot de arbetandes och förtrycktas massa överhuvudtaget. För det andra är båda riktningarnas ideologisk-politiska innehåll ett och detsamma. För det tredje *motsvarar* den gamla, för Andra internationalens epok (1889-1914) karakteristiska uppdelningen av socialisterna i en opportunistisk och en revolutionär riktning i stort sett den nya uppdelningen i chauvinister och internationalister.

För att inse riktigheten av denna sista tes måste man minnas regeln, att det i samhällsvetenskapen (liksom i all vetenskap överhuvudtaget) är fråga om *massföreteelser* och inte om enskilda tillfällen. Låt oss ta 10 europeiska länder: Tyskland, Storbritannien, Ryssland,

---

⁹ Några exempel på hur mycket imperialisterna och borgarna uppskattar betydelsen av ”stormakts”-privilegierna och de nationella privilegierna när det gäller att splittra arbetarna och dra bort dem från socialismen. Den brittiske imperialisten Lucas medger i sitt verk *Greater Rome and Greater Britain* (Det romerska imperiet och det brittiska imperiet – *Red*) (Oxford 1912) att de färgade inte är likaberättigade i det nuvarande brittiska imperiet (s 96f) och anmärker: ”När i vårt imperium vita arbetare arbetar sida vid sida med färgade, så gör de det inte som likaberättigade, utan den vite är snarare den färgades uppsyningsman.” (S 98) – Erwin Belger, tidigare sekreterare i imperieförbundet mot socialdemokraterna, prisar i sin broschyr *Socialdemocracy after the War* (Socialdemokratin efter kriget – *Red*) (1915) socialdemokraternas uppträdande och förklarar, att de måste bli ”ett rent arbetarparti” (s 43), ett ”nationellt”, ”tyskt arbetarparti” (s 45), utan ”internationalistiska” ”utopiska och ”revolutionära” idéer (s 44). – Den tyske imperialisten Sartorius von Waltershausen klandrar i sin bok om kapitalinvesteringar i utlandet (1907) de tyska socialdemokraterna för att strunta i ”nationens bästa” (s 438) – som består i att erövra kolonier – och prisar de brittiska arbetarna för deras ”realism”, t ex deras kamp mot invandringen. – Den tyske diplomaten Ruedorffer framhåller i sin bok om världspolitikens grunddrag det allmänt kända faktum, att kapitalets internationalisering inte alls eliminerar de nationella kapitalens skärpta kamp om makt, inflytande och ”aktiemajoritet” (s 161) och konstaterar att arbetarna dras in i denna skärpta kamp (s 175). Boken är daterad oktober 1913, och författaren talar med all tydlighet om ”kapitalets intressen” (s 157) som orsak till vår tids krig, han säger att frågan om den ”nationella tendensen” håller på att bli socialismens ”kärnpunkt” (s 176), att regeringarna inte behöver frukta socialdemokraternas internationalistiska manifestationer (s 177), som i verkligheten blir allt mer nationella (s 103, 110, 176). Den internationella socialismen kommer att segra, om den rycker arbetarna undan nationalitetens inflytande, ty enbart med våld kan man ingenting uträtta, men den kommer att lida nederlag ifall nationalkänslan tar överhanden (s 173f).

Italien, Nederländerna, Sverige, Bulgarien, Schweiz, Frankrike och Belgien. I de åtta förstnämnda länderna motsvaras socialisternas nya uppdelning (efter inställningen till internationalismen) av den gamla (efter inställningen till opportunisten): i Tyskland har opportunistens fäste, tidskriften Socialistiska månadshäften (Sozialistische Monatshefte) blivit ett chauvinismens fäste. Internationalismens idéer har den yttersta vänsterns stöd. I Storbritannien är cirka tre sjundedelar av Brittiska socialistiska partiet internationalister (enligt den senaste beräkningarna röstar 66 för en internationalistisk resolution och 84 emot), medan i opportunisternas *block* (labourpartiet + fabianerna + Oavhängiga arbetarpartiet) *mindre* än en sjundedel är internationalister.¹⁰ I Ryssland har opportunisternas viktigaste kärna, likvidatorernas Nasja Zarja, blivit chauvinisternas viktigaste kärna. Plechanov och Aleksinskij gör mera väsen av sig, men vi vet redan av erfarenheterna från femårsperioden 1910-14, att de är oförmögna att driva en systematisk propaganda bland massorna i Ryssland. Internationalisternas viktigaste kärna i Ryssland är ”pravdismen” och Rysslands socialdemokratiska arbetargrupp som representant för de avancerade arbetarna, vilka återupprättade partiet i januari 1912.

I Italien har Bissolati & Co:s rent opportunistiska parti blivit chauvinistiskt. Internationalismen representeras av *arbetarpartiet*. Arbetarnas *massor* är för detta parti; opportunisterna, parlamentarikerna och småborgarna är för chauvinismen. I Italien hade man under flera månader möjlighet att fritt träffa sitt val, och valet skedde inte av en tillfällighet, utan i överensstämmelse med olikheten mellan genomsnittsproletärens och de småborgerliga skiktens klassläge.

I Nederländerna finner sig Troelstras opportunistiska parti i chauvinismen överhuvudtaget (man får inte låta sig vilseledas av att såväl små- som storbourgeoisin i Nederländerna är besjälad av ett särskilt starkt hat mot Tyskland, det land som närmast är i stånd att ”sluka” dem). Det marxistiska partiet med Gorter och Pannekoek i spetsen har skapat konsekventa, uppriktiga, glödande och övertygade internationalister. I Sverige är den opportunistiske ledaren Branting upprörd över att man anklagar de tyska socialisterna för förräderi, medan vänsterns ledare Höglund förklarar, att det bland hans anhängare finns folk, som hyser just denna åsikt (se nr 36 av Sotsial-Demokrat). I Bulgarien anklagar opportunistens motståndare, ”tesnjakerna”, i sitt organ (Novo Vreme) öppet de tyska socialdemokraterna för ”svinaktigheter”. I Schweiz är opportunisten Greulichs anhängare benägna att försvara de tyska socialdemokraterna (se deras organ Volksrecht i Zürich), medan den avsevärt radikalare R Grimms anhängare har gjort Berner Tagwacht till ett organ för den tyska vänstern. Undantag utgör bara två av de 10 länderna, nämligen Frankrike och Belgien. Inte heller här kan vi egentligen konstatera, att det saknas internationalister, men de är (delvis av helt förståeliga grunder) ytterst svaga och kuvade. Låt oss inte heller glömma, att Valliant själv i l’Humanite har erkänt att han från sina läsare erhållit brev med internationalistisk inriktning, av vilka han inte låtit avtrycka *ett enda* i dess helhet!

I det stora hela måste man ifråga om strömningarna och riktningarna erkänna, att det just är den europeiska socialismens opportunistiska flygel, som förrått socialismen och gått över till chauvinismen. Varav kommer sig dess styrka, dess skenbara allmakt i de officiella partierna? Kautsky, som mycket väl förstår sig på att ställa historiska problem, i all synnerhet när det gäller det gamla Rom och dylika ämnen, som inte står det levande livet alltför nära, hycklar nu, när saken gäller honom själv, och låtsas som om han inte förstod detta. Men saken är solklar. Opportunisternas och chauvinisternas oerhörda styrka kommer sig av *deras förbund*

¹⁰ Vanligen jämför man *endast* Oavhängiga arbetarpartiet med Brittiska socialistiska partiet. Detta är oriktigt. Man måste fästa sig vid sakens väsen, inte vid organisationsformerna. Låt oss ta dagstidningarna. Det fanns två: den ena (*Daily Herald*) för Brittiska socialistiska partiet, den andra (*Daily Citizen*) för opportunisternas block. Dagstidningarna ger uttryck för det verkliga propaganda-, agitations- och organisationsarbetet.

med bourgeoisin, regeringarna och generalstaberna. I Ryssland glömmar man detta mycket ofta och ser på saken som om opportunisterna vore en *del* av de socialistiska partierna, som om det alltid hade funnits och alltid skulle finnas två ytterflyglar i dessa partier, som om det bara vore fråga om att undvika ”ytterligheter” osv, osv, vilket står att läsa i alla källborgerliga skrifterier.

Det förhållandet att opportunisterna formellt tillhör arbetarpartier utesluter i verkligheten ingalunda att de – objektivt sett – är en politisk avdelning av bourgeoisin, förmedlare av dess inflytande, dess agenter inom arbetarrörelsen. Då den herostratiskt ryktbare opportunisten Südekum åskådligt demonstrerade denna sociala sanning, denna klassanning, var det många hyggliga personer som suckade. De franska socialisterna och Plechanov började peka finger åt Südekum, fastän Vandervelde, Sembat och Plechanov bara behövde se sig i spegeln för att upptäcka *samme Südekum*, med en något annan nationell fysiologi. De tyska medlemmarna av CK (der ”Vorstand”), vilka prisar Kautsky och prisas av Kautsky, skyndade sig att avge en försiktig, anspråkslös och hövlig förklaring (utan att nämna Südekums namn), att de inte var ”ense” med Südekums linje.

Det är löjligt, ty i verkligheten har i det tyska socialdemokratiska partiets praktiska politik Südekum ensam i det avgörande ögonblicket visat sig vara starkare än hundra Haase och Kautsky (på samma sätt som Nasja Zarja ensam är starkare än Brysselblockets alla riktningar, vilka är rädda för att bryta med den.)

Varför? Jo, just för att bakom Südekums rygg står en stormakts bourgeoisin, regering och generalstab. De stöder Südekums politik på tusen sätt, men hans motståndares politik söker de hindra med alla medel, inklusive fängelse och arkebusering. Südekums röst förs ut i miljoner exemplar av den borgerliga pressen (liksom Vanderveldes, Sembats och Plechanovs röst), medan hans motståndare *inte* får göra sig hörda i den legala pressen, emedan det finns någonting som heter krigscensur!

Alla är ense om att opportunismen inte är någon tillfällighet, någon synd, någon försumlighet eller något förräderi av enskilda personer, utan en hel historisk epoks sociala produkt. Men inte alla tänker allvarligt över betydelsen av denna sanning. Opportunismen har växt fram ur legalismen. Under epoken 1889-1914 måste arbetarpartierna utnyttja den borgerliga legaliteten. Då krisen bröt ut, måste de övergå till illegalt arbete (men en sådan övergång kan inte göras på annat sätt än genom att uppjuda den största energi och beslutsamhet i förening med en hel rad krigslistor). För att hindra denna övergång räcker det enbart med Südekum, därför att han – för att tala historisk-filosofiskt – har hela den ”gamla världen” bakom sig, därför att han, Südekum för att tala praktisk-politiskt – till bourgeoisin alltid har utlämnat och alltid kommer att utlämna dess klassfienders alla krigsplaner.

Det är ett faktum, att hela det tyska socialdemokratiska partiet (detsamma gäller även fransmännen *osv*) gör *bara* det som behagar Südekum eller som Südekum kan tolerera. Legalt *går det inte* att göra någonting annat. Allt *är*ligt, verkligt socialistiskt arbete inom det tyska socialdemokratiska partiet utförs *emot* dess centra, *vid sidan om* dess CK och CO, genom att *bryta* den organisatoriska disciplinen, utförs *fraktionellt* i namn av ett nytt partis anonyma nya centra, exempelvis den tyska ”vänsterns” anonyma upprop i Berner Tagwacht av den 31 maj i år. De facto växer det fram ett *nytt* parti, som stärks och organiseras, ett verkligt arbetarparti, ett verkligt revolutionärt socialdemokratiskt parti i motsats till Legiens, Südekums, Kautskys, Haases, Scheidemann och Co:s gamla, ruttna, national-liberala parti.¹¹

¹¹ Ytterst karakteristiskt är det, som försiggick före den historiska omröstningen den 4 augusti. Det officiella partiet drog en slöja av officiellt hyckleri över denna händelse: majoriteten hade fattat sitt beslut, och alla hade som en man röstat *för*. Men Ströbel har i tidskriften *Die Internationale* avslöjat hyckleriet och berättat

Därför råkade opportunisten Monitor i de konservativas *Preussische Jahrbücher* oavsiktligt uttala en djup historisk sanning, då han förklarade, att det vore skadligt för opportunisterna (*läs: bourgeoisin*), om den nuvarande socialdemokratien skulle gå *åt höger*, ty då skulle arbetarna överge den. Opportunisterna (och bourgeoisin) behöver just det nuvarande partiet, vilket *förenar* höger- och vänsterflygeln och officiellt representeras av Kautsky, som förmår försona allt i världen med glatta och ”helt marxistiska” fraser. Socialism och revolutionär anda i ord – för folket, för massan, för arbetarna; i handling südekumeri, dvs anslutning till bourgeoisin i varje allvarlig kris. Vi säger: *varje* kris, ty såväl det ”feodala” Tyskland som det ”fritt parlamentariska” Storbritannien eller Frankrike kommer inte bara i händelse av krig utan också vid varje allvarlig politisk strejk att *omedelbart* under ett eller annat namn förklara krigstillstånd. Detta kan ingen enda människa med sunt förnuft och gott minne betvivla.

Härav följer svaret på den tidigare ställda frågan: hur skall socialchauvinismen bekämpas? Socialchauvinismen är opportunisten, som under den långa perioden av en relativt ”fredlig” kapitalism blivit så mogen, så stark och så fräck, som ideologisk-politiskt har antagit så fasta former och så intimt har förenat sig med bourgeoisin och regeringarna, att det är *omöjligt* att tolerera en *sådan riktning inom* de socialdemokratiska arbetarpartierna. Även om man kan ha tunna och dåliga sulor när man går på en liten landsortsstads goda trottoarer, så kan man inte klara sig på en fjälltur utan tjocka, spikskodda sulor. I Europa har socialismen redan lämnat det relativt fredliga och av trånga nationella ramar begränsade stadiet. I och med kriget 1914-15 har den trätt in i de revolutionära aktionernas stadium, och tiden är ovillkorligen inne att helt bryta med opportunisten och fördriva den ur arbetarpartierna.

Av denna definition av de uppgifter, som socialismen har att lösa under den nya epoken av sin världsutveckling, framgår givetvis ännu inte direkt hur snabbt och i exakt vilka former de revolutionära socialdemokratiska arbetarpartiernas lösgörande från de småborgerligt opportunistiska partierna kommer att försiggå i skilda länder. Men härav följer att man klart måste inse, att ett sådant lösgörande är oundvikligt och att arbetarpartiernas hela politik måste inriktas just ur den synvinkeln. Kriget 1914-15 är en så stor omsvängning i historien, att förhållandet till opportunisten *inte kan* förbli vid det gamla. Det som en gång skett, kan inte göras ogjort. Det faktum att opportunisterna i ett krisögonblick visade sig utgöra kärnan av de element inom arbetarpartierna, som gick över på bourgeoisins sida, kan varken utplånas ur arbetarnas medvetande, ur bourgeoisins erfarenhet eller ur vår epoks politiska vinningar överhuvudtaget. För att tala i allmän europeisk måttstock befann sig opportunisten före kriget så att säga i ynglingaåldern. I och med kriget blev den slutgiltigt vuxen, och man kan inte ånyo göra den ung och ”oskyldig”. Det har uppstått ett helt samhällsskikt bestående av parlamentariker, journalister, ämbetsmän i arbetarrörelsen, privilegierade tjänstemän och vissa skikt av proletariatet, som *växt samman* med sin nationella bourgeoisin och som denna bourgeoisin förstått att fullständigt uppskatta och ”anpassa”. Man kan varken vända tillbaka eller stanna historiens hjul – man kan och måste modigt gå framåt från förberedande, legala och av opportunisten fångade organisationer för arbetarklassen till revolutionära organisationer, som förstår att *inte* inskränka sig till legaliteten och som kan gardera sig mot opportunistiskt förräderi, till organisationer för ett proletariat, som går till ”kamp om makten”, till kamp för att störta bourgeoisin.

---

sanningen. Inom den socialdemokratiska riksdagsgruppen fanns *två* grupper, vilka båda lagt fram färdiga *ultimata*, dvs fraktionsbeslut som innebar splittring. Den ena gruppen, opportunisternas grupp, som räknade omkring 30 man, hade beslutat att *under alla omständigheter* rösta för krigskrediterna. Den andra gruppen, vänstern, bestående av ungefär 15 personer, hade – mindre bestämt – beslutat att rösta emot. Då ”centrum” eller ”träsket”, som inte hade någon fast ståndpunkt, röstade med opportunisterna, var vänstern i grund slagen och – underkastade sig! Den tyska socialdemokratins ”enhet” är rena hyckleriet, som faktiskt endast beslöjar den oundvikliga underkastelsen för opportunisternas ultimatum.

Härav framgår bland annat hur oriktigt de personer ser på saken, vilka förblindar sitt eget och arbetarnas medvetande med frågan om vad som skall göras med sådana mycket kända auktoriteter inom Andra internationalen som Guesde, Plechanov, Kautsky o a. I verkligheten finns här ingen sådan fråga: om dessa personer inte förstår de nya uppgifterna, så blir de tvungna att stå utanför eller att vara opportunisternas fångar, såsom de är för närvarande. Om dessa personer befriar sig från ”fångenskapen”, kommer deras återkomst till revolutionärernas läger knappast att möta *politiska* hinder. Under alla omständigheter är det absurt att ersätta frågan om striden mellan riktningarna och om växlingen mellan epokerna inom arbetarrörelsen med frågan om enskilda personers roll.

VIII

Arbetarklassens legala massorganisationer utgör kanske det viktigaste specifika kännetecknet för de socialistiska partierna under Andra internationalens epok. I det tyska partiet var de starkast, och här skapade kriget 1914-15 den skarpaste omsvängningen och ställde frågan i sin mest tillspetsade form. Det är klart, att övergången till revolutionära aktioner innebar att polisen upplöste de legala organisationerna, och det gamla partiet, från Legien till Kautsky, offrade proletariats revolutionära mål för att bevara de nuvarande legala organisationerna. Hur mycket detta än förnekas, så är det dock ett faktum. För en sådan grynvälling, som de av den gällande polislagen tillåtna organisationerna, sålde man proletariats rätt till revolution.

Ta den broschyr, som skrivits av Carl Legien, ledaren för de socialdemokratiska fackföreningarna i Tyskland: Varför måste fackföreningsfunktionärerna mera delta i det inre partilivet? (Berlin 1915). Broschyren utgörs av ett föredrag, som författaren höll den 27 januari 1915 på ett möte av fackföreningsfunktionärer. Legien refererade i föredraget och tryckte i sin broschyr ett ytterst intressant dokument, som krigscensuren annars aldrig skulle ha släppt igenom. Detta dokument – ett så kallat föredragsmaterial för kretsen Niederbarnim (en av Berlins förstäder) är en framställning av de tyska vänstersocialdemokraternas åsikter och deras protest mot partiet. De revolutionära socialdemokraterna – sägs det i detta dokument – förutsåg inte och kunde inte förutse en faktor, nämligen:

”Att det tyska socialdemokratiska partiets och fackföreningarnas hela organiserade kraft ställdes på den krigförande regeringens sida, att hela denna kraft användes till att undertrycka massornas revolutionära energi.” (S 34 i Legiens broschyr)

Detta är en obestriddlig sanning. Sant är även följande påstående i samma dokument:

”Den socialdemokratiska gruppens röstning den 4 augusti visade klart, att en annan uppfattning, även om den hade djupa rötter bland massorna, hade kunnat göra sig gällande, endast om den inte stod under det erfarna partiets ledning och endast mot partiinstansernas vilja, blott under den förutsättningen, att partiets och fackföreningarnas motstånd hade övervunnits.” (Ibidem).

Detta är en obestriddlig sanning.

”Om den socialdemokratiska gruppen hade gjort sin plikt den 4 augusti, hade organisationens yttre form troligen blivit tillintetgjord, men dess anda hade fortsatt att leva, den anda som besjälade partiet på socialistlagens tid och som hjälpte det att övervinna alla svårigheter.” (Ibidem)

I Legiens broschyr noteras, att det sällskap av ”ledare”, som han hade samlat för att åhöra sitt föredrag, och som kallar sig ledare och funktionärer i fackföreningarna, *brast i skratt*, när de hörde detta. Det föreföll dem *löjligt*, att man i en krissituation kan och måste (liksom under socialistlagen) bilda illegala revolutionära organisationer. Men Legien, bourgeoisins trognaste gårdvar, slog sig för sitt bröst och utropade:

”Satsen innehåller en klar anarkistisk tanke: spränga organisationen för att framkalla ett avgörande av frågan genom massorna. Detta är en anarkistisk tanke, därom råder för mig inget tvivel.”

”Alldeles riktigt!” ropade i korus (ibidem, s 37) bourgeois lakejer, vilka kallar sig ledare för arbetarklassens socialdemokratiska organisationer.

En lärorik bild. Dessa personer har blivit till den grad korruperade och förslöade av den borgerliga legaliteten, att de inte ens kan *fatta* tanken, att det är nödvändigt att ha *andra, illegala* organisationer för att leda den revolutionära kampen. Dessa personer har sjunkit så djupt, att de inbillar sig att legala förbund, som existerar tack vare att polisen tillåter det, är den gräns, som inte får överskridas, att det överhuvudtaget är tänkbart att *upprätthålla* sådana förbund som *ledande* förbund i kristid! Här ser ni opportunistens levande dialektik: enbart de legala förbundens tillväxt, enbart de slöa men samvetsgranna brackornas vana att inskränka sig till bokföring har lett till att dessa samvetsgranna kälkborgare under krissituationen visade sig vara förrädare och bedragare, vilka *kvävde* massornas revolutionära energi. Detta är ingen tillfällighet. Det är nödvändigt att övergå till en revolutionär organisation, den förändrade historiska situationen kräver detta, de proletära revolutionära aktionernas epok kräver detta – men denna övergång är endast möjlig *över huvudet* på de gamla ledarna, vilka kväver den revolutionära energin, *över huvudet* på det gamla partiet, genom att *förstöra* det.

Men de kontrarevolutionära kälkborgarna skriker givetvis om ”anarkism”, precis som opportunisten Eduard David skrek om ”anarkism”, när han skällde ut Karl Liebknecht. I Tyskland har tydligen bara de ledare, som opportunisterna stämplar som anarkister, förblivit ärliga socialister ...

Låt oss ta den moderna hären. Den är ett bra exempel på organisation. Och denna organisation är bra endast därför, att den är *flexibel* och samtidigt förstår att ge miljoner människor en *enhetlig vilja*. Idag sitter dessa miljoner hemma var och en för sig, i olika delar av landet. Imorgon kommer mobiliseringsordern – och de samlas på angivna platser. Idag ligger de i skyttegravarna, ibland i månader. Imorgon går de i en annan formation till stormangrepp. Idag uträttar de underverk, genom att skydda sig mot kulor och granater. Imorgon uträttar de underverk i öppen kamp. Idag lägger deras förtrupper ut minor under jord, imorgon rycker de fram kilometervis över jord efter flygarnas anvisningar. Detta är vad man kallar organisation, när miljoner människor för ett enda måls skull, besjälade av en och samma vilja, ändrar formen för sitt umgänge och sin handling, ändrar plats och metoder för sin verksamhet, ändrar verktyg och vapen i överensstämmelse med de i förändring stadda omständigheterna och kampens krav.

Detsamma gäller arbetarklassens kamp mot bourgeoisin. Idag föreligger det ingen revolutionär situation, inga förutsättningar för en jäsning bland massorna, för en ökning av deras aktivitet, idag ger man dig en röstsedel i handen – ta den, se till att organisera dig så att du kan slå dina fiender med den, men inte för att skaffa en varm vrå i parlamentet åt personer, som klamrar sig fast vid taburetterna av fruktan för fångelset. Imorgon tar man ifrån dig röstedeln och ger dig ett gevär i stället och en utmärkt snabbskjutande kanon, konstruerad enligt maskinteknikens senaste ord – ta då dessa mordvapen och förstörelsemedel och lyssna inte till de sentimentala gråterskor, som fruktar kriget. Det finns ännu allt för mycket i världen, som måste förintas med eld och svärd för arbetarklassens befrielse, och om förbittringen och förtvivlan bland massorna växer, om en revolutionär situation föreligger, så förbered dig på att skapa nya organisationer och att *ta i bruk* de nyttiga mordvapnen och förstörelsemedlen *mot din egen regering och din egen bourgeoisin*.

Detta är förvisso inte lätt. Det kommer att kräva svåra förberedande aktioner. Det kommer att kräva stora offer. Detta är en *ny* typ av organisation och kamp, som också *måste läras*, men kunskap tillägnar man sig inte utan fel och nederlag. Denna typ av klasskamp förhåller sig till deltagandet i val såsom ett stormangrepp förhåller sig till manövrar och marcher eller till att ligga i skyttegravarna. Det är *inte så ofta* historien sätter denna kampform på dagordningen,

men i stället sträcker sig dess betydelse och följer över årtionden. De *dagar*, då man kan och måste använda *sådana* kampmetoder, har lika stor betydelse som *tjugo år* under andra historiska epoker.

Jämför Karl Kautsky och Carl Legien:

”Så länge partiet var litet”, skriver Kautsky, ”verkade varje protest mot kriget propagandistiskt som en modig handling ... som en sådan har de ryska och serbiska kamraternas uppträdande på sistone vunnit allmänt erkännande. Ju starkare ett parti blir, desto mera sammanflätas i motiveringen för dess beslut propagandistiska överväganden och hänsynstagande till de praktiska följderna, desto svårare blir det att i samma utsträckning ge båda slagen av motiv rätt, och dock får man lika litet eftersätta de ena som de andra. Ju starkare vi blir, desto lättare uppstår därför menings- skiljaktigheter bland oss vid varje ny, komplicerad situation.” (Internationalismen och kriget, s 30)

Dessa Kautskys resonemang skiljer sig från Legiens endast genom sitt hyckleri och sin feghet. I det väsentliga stöder och ursäktar Kautsky legienarnas gemena förnekande av den revolutionära verksamheten, men han gör detta i smyg utan att uttala sig bestämt, han slingrar sig undan med antydningar och inskränker sig till reverenser både för Legien och för ryssarnas revolutionära uppträdande. En sådan inställning till revolutionärerna har vi ryssar varit vana att finna endast hos liberalerna: liberalerna är alltid redo att erkänna revolutionärernas ”mod”, men samtidigt avstår de till intet pris från sin ärkeopportunistiska taktik. Revolutionärer med självaktning kommer inte att acceptera Kautskys ”uttryck för erkänsla”, utan med avsky att avvisa ett sådant sätt att formulera frågan. Om inte en revolutionär situation förelåg, om det inte var absolut nödvändigt att propagera revolutionära aktioner, så skulle ryssarnas och serbernas uppträdande vara *oriktigt*, så skulle deras taktik vara oriktig. Må dock sådana riddare som Legien och Kautsky åtminstone ha mod att stå för sin mening, må de uttala den öppet.

Men om det är så, att de ryska och serbiska socialisternas taktik förtjänar ”erkänsla”, då är det otillåtligt och brottsligt att rättfärdiga de ”starka” – de tyska, franska osv – partiernas *motsatta* taktik. Med det avsiktligt oklara uttrycket ”praktiska följder” *dolde* Kautsky den enkla sanningen, att de stora och starka partierna hade *blivit rädda* för att deras organisationer skulle upplösas, deras kassor beslagtogs och deras ledare häktas av regeringarna. Detta innebär, att Kautsky söker rättfärdiga förräderiet mot socialismen med den motiveringen, att den revolutionära taktiken kommer att ha obehagliga ”praktiska följder”. Är kanske inte detta att prostituera marxismen?

”Man skulle ha häktat oss”, påstår en av de socialdemokratiska riksdagsmännen, som röstade för krigskrediterna den 4 augusti; ha uttalat på ett arbetarmöte i Berlin. Men arbetarna ropade till svar: ”Nå, det hade väl inte skadat!”

Om det inte fanns någon annan *signal* för att till arbetarmassorna i Tyskland och Frankrike förmedla en revolutionär stämning och tanken på nödvändigheten att förbereda revolutionära aktioner, så skulle häktningen av en riksdagsman för att han hållit ett modigt tal spelat en nyttig roll som en appell till proletärerna i olika länder att *sluta sig samman* i revolutionärt arbete. En sådan sammanslutning är *inte lätt*; desto mera var just de riksdagsmän, som stod högst och hade överblick över hela politiken, förpliktade att *ta initiativet*.

Inte bara under krig, utan ovillkorligen även under varje skärpning av det politiska läget, för att nu inte tala om revolutionära massaktioner av varje slag, kommer t o m det *allra friaste* borgerliga lands regering alltid att hota med att upplösa de legala organisationerna, att lägga beslag på kassorna, att häkta ledarna och med andra ”praktiska följder” av samma slag. Vad skall man då göra? Skall man av detta skäl urskulda opportunisterna, såsom Kautsky gör? Men det vore att sanktionera de socialdemokratiska partiernas förvandling till nationalliberala arbetarpartier.

En socialist kan bara dra en slutsats: de ”europeiska” partiernas rena legalism, deras barallegalism, har överlevt sig själv och har till följd av utvecklingen av det förimperialistiska stadiets kapitalism blivit grundvalen för en borgerlig arbetarpolitik. Det är nödvändigt att komplettera den genom att skapa en illegal bas, en illegal organisation, ett illegalt socialdemokratiskt arbete, utan att härvid ge upp en enda legal position. *Hur* detta skall göras – det kommer erfarenheten att visa, om det bara finns vilja att slå in på denna väg, om man bara är medveten om att denna väg är oundviklig. Rysslands revolutionära socialdemokrater visade åren 1912-14, att denna uppgift kan lösas. Arbetardeputeraden Muranov, som uppträdde bättre än de andra inför rätten, och som skickades till Sibirien av tsarismen, visade klart att det förutom *minister*parlamentarismen (från Henderson, Sembat och Vandervelde till Südekum och Scheidemann, som också är alltigenom ”ministerfähiga”, fastän man inte släpper dem längre än till tamburen!) alltjämt finns en *illegal och revolutionär* parlamentarism. Må Kosovskij, Potresov & Co vara aldrig så hänryckta över den ”europeiska” lakejparlamentarismen och försona sig med den – vi kommer aldrig att tröttna på att upprepa för arbetarna, att en *sådan* legalism, en *sådan* socialdemokrati som Legiens, Kautskys, Scheidemanns och deras gelikars inte förtjänar annat än förakt.

IX

Låt oss sammanfatta.

Andra internationalens sammanbrott har fått sitt tydligaste uttryck i det flagranta förräderi, som de flesta av Europas officiella socialdemokratiska partier begått mot sin övertygelse och sina högtidliga resolutioner i Stuttgart och Basel. Men detta sammanbrott, som innebär opportunismens fullständiga se. ger och de socialdemokratiska partiernas förvandling till nationalliberala arbetarpartier, utgör bara resultatet av Andra internationalens hela historiska epok, slutet av 1800- och början av 1900-talet. De objektiva förhållandena under denna epok – övergångsepoken från slutförandet av de borgerliga och nationella revolutionerna i Väst-europa till början av de socialistiska revolutionerna – gav upphov till opportunismen och närde den. I några av Europas länder kan vi under denna tid iaktta en splittring i den proletära och socialistiska rörelsen, vilken i stort sett sker just längs opportunismens linje (i Storbritannien, Italien, Nederländerna, Bulgarien, Ryssland), i andra länder kan vi iaktta en långvarig och hårdnackad kamp mellan riktningarna längs samma linje (i Tyskland, Frankrike, Belgien, Sverige, Schweiz). Den av det stora kriget skapade krisen ryckte bort slöjorna, sopade undan det konventionella, avslöjade bölden, som för länge sedan hade mognat, och visade opportunismen i dess sanna roll som bourgeoisins bundsförvant. Det blev nödvändigt att fullständigt och organisatoriskt skilja detta element från arbetarpartierna. Den imperialistiska epoken tillåter inte att det i ett och samma parti vid sidan av det revolutionära proletariatets förtrupp också existerar en halvt kälkborgerlig arbetarklassaristokrati, vilken åtnjuter smulor av de privilegier, som den ”egna” nationens ”stormakts”-ställning medför. Den gamla teorin om opportunismen som en ”legitim nyans” inom det enhetliga och för alla ”ytterligheter” främmande partiet har nu blivit det största bedrägeri mot arbetarklassen och det största hinder för arbetarrörelsen. Den öppna opportunismen, som genast stöter ifrån sig arbetarmassorna, är inte så farlig och så skadlig som denna teori om den gyllene medelvägen, vilken med marxistiska slagord söker rättfärdiga den opportunistiska praktiken och med en rad sofismer bevisa, att tiden inte är mogen för revolutionära aktioner osv. Karl Kautsky, den mest kände representanten för denna teori och samtidigt Andra internationalens mest kända auktoritet, har visat sig vara en första klassens hycklare och en virtuos i att prostituera marxismen. Alla medlemmar i det tyska miljonpartiet, som är någorlunda ärliga, medvetna och revolutionära socialdemokrater, har med förakt vänt sig bort från en dylik, av südekumarna och scheidemannarna så ivrigt försvarad ”auktoritet”.

De proletära massorna, vilkas gamla ledarskikt sannolikt till cirka nio tiondelar löpt över till bourgeoisin, stod splittrade och hjälplös mot orgien i chauvinism och mot krigstillståndets och krigscensurens förtryck. Men den objektiva revolutionära situation, som kriget skapade och som alltmera utvidgas och fördjupas, ger oundvikligen upphov till revolutionära stämningar, stålsätter och upplyser alla de bästa och mest medvetna proletärerna. Det är inte bara möjligt utan blir också alltmer sannolikt, att det kommer att inträda en hastig omsvängning i stämningen bland massorna, så som skedde i Ryssland i början av 1905 i samband med "Gaponaffären", då det under några månader – ibland rentav några veckor – ur de efterblivna proletära skikten växte upp en miljonarmé, som följde proletariatets revolutionära förtrupp. Man kan inte veta, om en mäktig revolutionär rörelse kommer att utveckla sig kort efter *detta* krig, under det osv, men i varje fall är det *endast* arbete i denna riktning som förtjänar namnet socialistiskt arbete. Den paroll, som sammanfattar och inriktar detta arbete och som hjälper till att förena och sammansvetsa dem som vill bistå proletariatets revolutionära kamp mot den egna regeringen och den egna bourgeoisin, är parollen om inbördeskrig.

I Ryssland är de revolutionärt socialdemokratiska proletära elementens fullständiga skilsmässa från de småborgerligt opportunistiska förberedd av arbetarrörelsens hela historia. De som ignorerar denna historia och med deklamationer mot "fraktions. väsendet" berövar sig möjligheten att förstå den verkliga process, där det proletära partiet i Ryssland bildas – det parti, som utformas i en mångårig kamp mot opportunismens olika former gör denna skilsmässa en björntjänst. Av alla de "stor"makter som deltar i det nuvarande kriget är Ryssland den enda, som på senare tid genomgått en revolution: denna revolutions borgerliga innehåll kunde med hänsyn till proletariatets avgörande roll inte undgå att ge upphov till en splittring mellan de borgerliga och de proletära riktningarna inom arbetarrörelsen. Under hela den ca tjugoföråriga period (1894-1914), som socialdemokratin i Ryssland existerat som en organisation, förknippad med den proletära massrörelsen (och inte bara som en idériktning, såsom åren 1883-94), har striden mellan de proletärt revolutionära och de småborgerligt opportunistiska strömningarna pågått. Ekonomismen under perioden 1894-1902 var otvivelaktigt en strömning av sistnämnda art. En hel rad argument och drag i dess ideologi – den "struveistiska" förvrängningen av marxismen, åberopandet av "massan" för att rättfärdiga opportunismen osv – erinrar påfallande om Kautskys, Cunows, Plechanovs och andras nuvarande, banaliserade marxism. Det skulle vara en mycket tacksam uppgift att påminna den nuvarande socialdemokratiska generationen om de gamla tidningarna *Rabotjaja Mysl* och *Rabotjeje Delo* som parallell till den nuvarande Kautsky.

Den följande periodens (1903-08) "mensjevism" var inte bara ideologiskt utan även organisatoriskt en direkt arvtagare till ekonomismen. Under den ryska revolutionen följde den en taktik, som objektivt innebar att proletariatet gjordes beroende av den liberala bourgeoisin och som var ett uttryck för småborgerliga opportunistiska tendenser. Under den därpå följande perioden (1908-14) gav den mensjevikiska riktningens huvudström upphov till likvidatorriktningen, och då blev denna riktningens klassmässiga betydelse så uppenbar, att de bästa av mensjevismens representanter hela tiden protesterade mot den politik som fördes av gruppen *Nasja Zarja*. Denna grupp – den enda, som under de senaste fem, sex åren har utfört systematiskt arbete bland massorna *mot* arbetarklassens revolutionärt marxistiska parti – visade sig under kriget 1914-15 vara *socialchauvinistisk!* Och detta i ett land, där självhärskardömet ännu är vid liv, där den borgerliga revolutionen ännu på långt när inte är fullbordad, där 43 procent av befolkningen förtrycker en av ickeryska nationer bestående majoritet. Den "europeiska" utvecklingstypen, som innebär, att vissa skikt av småbourgeoisin, särskilt de intellektuella, och en försvinnande liten del av arbetararistokratin kan "åtnjuta" privilegier av "sin" nations "stormakts"-ställning, kunde inte undgå att göra sig gällande även i Ryssland.

Till en ”internationalistisk”, dvs en verklig revolutionär och konsekvent revolutionär taktik är Rysslands arbetarklass och socialdemokratiska arbetarparti förberedda genom hela sin historia.

PS. Denna artikel var redan satt, när ett av Kautsky och Haase i förening med Bernstein utfärdat ”manifest” publicerades i tidningarna; de har sett, att massorna går åt vänster och är nu redo att ”försona sig” med vänstern – naturligtvis till priset att ”freden” med südekumarna upprätthålls. I sanning – Mädchen für alle!

Skrivet under andra hälften av maj-första hälften av juni 1915

Publicerat i september 1915 i nr 1-2 av den i Genève utkommande tidskriften *Kommunist*

V I Lenin, *Samlade skrifter*, 5:e ry uppl, b 26, s 209-265